

36. møde.

Torsdag den 2. december kl. 20.

Formanden:

Den på dagsordenen opførte sag kan kun med tingets samtykke behandles i dette møde, men hvis ingen gør indsigelse, betragter jeg samtykket som givet. (Ophold). Det er givet.

Man gik da til:

Første behandling af forslag til lov om stop for pris-, husleje- og indkomststigninger.
(Lovforslag nr. 144. Fremsat 2/12 76).

Lovforslaget sattes til forhandling.

Formanden:

Taletiden er for ordførerne 15 minutter i første omgang, 8 minutter i anden omgang. For andre talere er den 10 minutter i første omgang og 5 minutter i anden omgang.

Kjeld Olesen (S):

Jeg tror, mange i sidste uge gjorde sig alvorlige tanker om vort folkestyres fremtid. Forhandlingerne dengang blev ført, mens en overenskomststridig arbejdsnedlæggelse var ved at lamme store dele af samfundet. Hvor det var lykkedes os igennem det meste af 1976 at holde inflationen i ave, var der udsigter til, at en ny bølge ville skylle frem og nedbryde den økonomiske stabilitet, som jo er forudsætningen for, at vi kan leve op til målsætningen i augustforliget.

Det var under dramatiske omstændigheder, at parterne sagde farvel til hinanden sidste fredag. Var dette et eklatant udtryk for folketingets afmagt på et tidspunkt, hvor der mest af alt var brug for handlekraft? Mon ikke de fleste havde ventet, at statsministeren den dag ville udskrive valg? Jeg vil gætte på, at det må have været en yderst fristende tanke at frigøre sig for ansvarets åg. Men statsministeren valgte altså ikke den lette løsning, for ved det afsluttende møde mellem de fem partier havde der

vist sig den lille åbning, der ganske simpelt måtte prøves. Ikke mange af os var optimistiske, og stadig lå valgfaren og truede.

Hvorfor fik vi så ikke valget? Ja, som ordfører for socialdemokratiet ville det måske være nærliggende for mig at sige, at det skyldes regeringens og mit partis ihærdige forsøg på at få skabt et resultat. Men det ville være en ufuldkommen historieskrivning. Da det kneb mest, var der hos alle fem partier ansvarfølelse og mod til at viske tavlen ren og sætte tilstrækkelig vilje bag et nyt forsøg.

Det forslag, der blev resultatet, er usædvanligt, men det er også en usædvanlig alvorlig situation, vi står i. Jeg vil næsten tro, at det er første gang, man har et forslag med titlen: forslag til lov om stop for pris-, husleje- og indkomststigninger.

Hvis det blandt lønmodtagerne skal lykkes at skabe den nødvendige forståelse for dette skridt, så må der være konsekvens i prisstoppet. Det er der. Det ses af den klare sætning, som indleder forslaget, hvor der står: »Ved erhvervsmæssigt salg her i landet af varer må der ikke tages højere priser end de den 1. december 1976 lovligt gældende.« Det samme princip gælder for transport og tjenesteydelser, det gælder de offentlige takster, og det gælder honorarer.

Det vil sige, at staten f. eks. ikke må hæve DSB-taksterne, ligesom den planlagte råenergi-afgift ikke vil træde i kraft før den 1. marts. Det betyder ligeledes, at kommunerne ikke i perioden må hæve deres takster på f. eks. renovation. Men først og fremmest ligger virkningen i, at varepriserne låses fast pr. 1. december. Overtrædes dette, har man gjort sig skyldig i en strafbar handling.

I modsætning til tidligere avancelove kan erhvervslivet ikke indkalkulere en lang række forskellige omkostningsstigninger. Den eneste undtagelse er råvarer og hjælpesoffer.

For lønmodtagerne vil det også spille en stor rolle, at der i forslaget indgår et huslejestop, vel at mærke et effektivt huslejestop. Vi ved, at der inden for de almenyttige boliger vil opstå nogle særlige problemer i forbindelse med afviklingen af rentesikringsordningen og også i forbindelse med afviklingen af de særlige driftslån til nyere større lejligheder. Forligspartierne er blevet enige om også at ordne dette problem, således at lejerne ikke i den kommende tid kommer til at mærke denne forhøjelse, som jo ellers ville have ramt hårdt.

[Kjeld Olesen.]

Endelig ved vi, at boligsikringsordningen, som den virker nu, ville have betydet en nedsettelse af boligsikringen fra den 1. januar, og dette ville ikke mindst have ramt en lang række folkepensionister. Selv om det ikke direkte er indeholdt i lovforslaget, tyder meget på, ja, vi er næsten sikre på, at der nu er skabt forudsætninger for, at boligsikringen forbliver uændret.

Alt i alt må den del af forslaget, der drejer sig om prisstoppet, siges at være effektiv. Dermed er der fjernet det, der har været den væsentligste drivkraft for mange lønaktioner. Meget naturligt spørger lønmodtagerne, hvilke ofre de så skal yde. Når arbejdsgiverne ikke må indregne lønstigninger i deres priser, siger det sig selv, at der her ligger en bremse for lønstigninger, men på en sådan måde kan man ikke sige, at der er tale om indgreb i overenskomsterne. Inden for overenskomsterne vil arbejdsgiverne stadig kunne give lønforhøjelser, men i så fald skal de selv skaffe beløbet fra virksomhedernes drift, eller der skal være tale om lønstigninger, der er begrundet i en produktivitetforøgelse.

Et særligt kapitel i forslaget handler om ugyldighed af visse lønftaler. Det drejer sig kun om de tilfælde, hvor der har været tale om en arbejdsnedlæggelse, der af arbejdsretten er kendt overenskomststridig, og hvor der er tale om lønforhøjelser. I så fald er en sådan aftale ugyldig, men vel at mærke uden at der er tale om nogen form for sanktion. Forslaget indeholder, når det drejer sig om arbejdsmarkedet, intet om bødeansvar, og der er ikke tale om nogen ændring i selve det arbejdsretlige system.

Forslaget gælder kun i 3 måneder, men det bliver 3 vigtige måneder.

Under forhandlingerne har socialdemokratiet lagt vægt på især to ting. For det første at nå frem til en løsning, der er udtryk for solidaritet, og for det andet at få genskabt den politiske stabilitet, der var ved at forlise. Solidariteten finder udtryk i den indre balance, der præger forslaget. Det er ikke kun lønmodtagerne, der skal yde. Men solidariteten giver sig også udtryk på anden måde. Prisstoppet er en støtte til det meget store flertal af faglige tillidsfolk i organisationerne og på arbejdspladserne, der mener, at en aftale er en aftale, og at overenskomster skal holdes. Endelig finder vi solidariteten i selve målsætningen for augustforliget og

dette forslag, nemlig at skabe forudsætninger for, at de arbejdsløse atter kan komme i arbejde. Ingen kan, med rette i hvert fald, benægte, at det kun kan ske, hvis vi formår at føre den nødvendige økonomiske politik. Et alt for stort betalingsbalanceunderskud og en alt for stor udenlandsgæld er dystre kendsgerninger, vi må se i øjnene.

Trods et opsplittet folketing lykkedes det altså at nå en løsning. Det er vel ikke helt forkert at sige, at det, at vi i dag har 12 partigrupper herinde, i sig selv er et spejl af – desværre – den opsplitning, som vi i stor udstrækning også finder i befolkningen. Skal vi klare de kommende opgaver, så må vi ikke få yderligere splittelse. Tværtimod. Og skal vi kunne arbejde os hen imod det, så må befolkningen have tillid til det, vi foretager os herinde. Derfor er handlekraft nødvendig, f. eks. som vi ser det i dag.

Med disse bemærkninger vil jeg på socialdemokratiets vegne anbefale det foreliggende lovforslag.

Christoffersen (V):

Vi står i dag med resultatet af 10 dages alvorlig politisk krise, 10 dage, som har sat endnu et spørgsmålstegn ved vores folkestyres evne til at fungere. En ny krise oven i alle dem, som vi allerede har haft alt for mange af. Derfor er det ikke mærkeligt, at resultatet har været ventet med interesse, været ventet med spænding. Hvad er det så for et forslag, vi her præsenteres for, og hvad er det så for problemer, det løser?

Ja, hvad er det for problemer, der er brug for at løse? Det, som efter venstres opfattelse er det alvorlige netop nu, er, at vi står med virkningerne af de sidste par måneders lønhamstring. Vi ved i dag, at når vi når frem til 1. marts, så lægges der oven i det virkningen af 3 dyrtidsportioner. Vi ved, at allerede næste år møder de alvorlige valutaproblemer os igen. Om det bliver 8 eller om det bliver 9 mia kr., vi skal låne, det tør ingen med bestemthed sige i dag, men det er jo oppe på det niveau. Vi står med perspektiver for, hvordan de offentlige udgifter vil vokse med et rekordstort underskud på finanslovsforslaget. Vi står med de 3 vismænds dystre perspektiv for beskæftigelsen, hvor de forudsiger, at vi næste år vil have endnu flere arbejdsløse end i år, omkring 145.000, og vi står med en rekordhøj rente. Det var de problemer, der havde været behov

[Christophersen.]

for at få gjort noget ved i den alvorlige situation, vi befinder os i. Det var dem, som skulle have været løst. Der er ikke tvivl om, at det også er dem, befolkningen med rette forventer at der bliver gjort noget ved, ud fra en klar erkendelse af, at det, som blev gjort i august, er ganske og aldeles utilstrækkeligt. Det er de problemer, som har bragt Danmark i den alvorligste økonomiske krise i en menneskealder, og det er de problemer, der får os til at køre i grøften, hvis ikke vi tager os sammen.

Løsningen ligger naturligvis i, at det danske samfund tager sig sammen, at man beslutter sig til at føre en politik, som alle ved må blive ubehagelig, som alle ved vil kræve tilbageholdenhed, sparsommelighed og offervilje, men som alle jo også i virkeligheden ved er tæskende nødvendig – for at bruge et udtryk, som økonomiministeren, undskyld, handelsministeren, foretrækker at bruge, når han udtrykker sig i mindre forpligtende vendinger.

Det er også klart, hvad det så var for ting, der skulle have været gjort for at komme disse problemer til livs. Der havde været brug for at foretage en gevaldig opstramning af augustforliget, en strammere omkostningspolitik. Der havde været brug for at opgive den perspektivløse tanke om at lægge en kæmpe stor energifgift på vore virksomheder. Der havde været brug for at arbejde med større offentlige besparelser. Og der havde været brug for at finde et fornuftigt alternativ til den omkostningsekspllosion, vi jo bliver stillet over for den 1. marts, næsten ligegyldig hvad der sker, hvis tingene bare får liv til at fortsætte.

Men hvad er der så kommet ud af det? Hvad er det så, vi er blevet præsenteret for? Ja, jeg må sige, at det er næsten overraskende, at det har taget så lang tid at fremstille det forslag, vi nu har til første behandling. Det er en lap oven på alle de andre lapper, der allerede er syet på, og når man studerer lappen, så bliver man hurtigt klar over, at der allerede er sat plads af til den næste. Det er et forslag, som indebærer, at problemerne udskydes, som betyder, at vi efterhånden kommer ind i en stime af kriser og forlig. Det er klart, at det ikke er rigtigt på den måde at skabe tvivl om folketingets evne til at føre en langsigtet politik, men det har man altså valgt.

Hvis vi så ser nærmere på denne lap, hvad er det så, den skal dække? Ja, man siger, det er et

prisstop, det er et indkomststop, det er et huslejestop, men hvad er der i realiteten i dette forslag? Hvad er der af det, som man har kaldt for et lønstop eller et indkomststop? Der er en aldeles uforpligtende paragraf, som siger, at hvis en virksomhed efter at have været udsat for en konflikt slutter en aftale om højere lønninger, fordi den føler sig presset til det, og den derpå går til arbejdsretten og får konflikten kendt overenskomststridig, så er disse lønforhøjelser også ugyldige. Hvad er dog det for en situation, man her taler om? Er den normal? Hvor ofte vil den forekomme? § 11 lader muligheden stå åben for alle de normale tilfælde af lønhamstring, der har præget de seneste måneder. Der sættes ikke nogen lapper på. Hvis man anvender de overenskomster, der findes, eller hvis man undgår konflikter, eller hvis arbejdsgiverne ikke går til arbejdsretten, så er der stadig mulighed for at få gennemført en lønhamstring. Jeg må sige, at så er der ikke meget tilbage af lønstoppet, og ingen kan tro, at det har mere end en rent optisk betydning.

Men så har vi jo et prisstop, og det virker vel? Ja, det er klart. I konsekvens af at lønstoppet er forsvundet i realiteten, har man jo måttet vælge et prisstop, som er det mest rigoristiske, vi nogen sinde har haft, og som indeholder en række problemer, ikke fordi det er rigoristisk, men fordi det står alene. Venstre havde gerne været med til en rigoristisk løn- og prislovgivning, også hvis det lagde op til en mere perspektivfyldt udvikling, men når der tilbage kun står et meget strengt prisstop som det eneste, der i virkeligheden er kommet ud af det, så er det klart, at det får alvorlige virkninger. Det får den virkning, at virksomheder, som presses til at give lønforhøjelser, ja, de kan ikke indregne disse lønstigninger i priserne. Selv om de er overenskomstmæssigt hjemlede, selv om de er lovlige, så kan de ikke indregnes i priserne. I den situation, hvor en virksomhed har afholdt omkostninger, fuldt lovlige omkostninger, for en eller to eller tre uger siden, kan de heller ikke indregnes i priserne. Og i den situation, hvor en virksomhed eksporterer, ja, så omfattes den hverken af lønstoppet eller af prisstoppet. Det er måske i virkeligheden det virkelige problem, at i den del af erhvervslivet, hvor der var brug for en bedre konkurrenceevne, løser dette forslag stort set ingen problemer, men det skaber problemer, nye problemer, også i forhold til den prislov,

[Christophersen.]

der blev gennemført af venstres regering i januar 1974, problemer, som vil stille en lang række virksomheder i en vanskelig situation, fordi de kommer i klemme mellem en overenskomstlov, som de har handlet i tillid til, og en prislov, som de nu får trukket ned over hovedet. Det havde, også på den baggrund, været rigtigt, hvis man havde givet disse virksomheder et rygstød i form af et effektivt lønstop.

Jeg skal ikke her fordybe mig i alle de problemer, der opstår undervejs, det får vi jo lejlighed til i udvalgsarbejdet. Vi har en lang række ting, vi gerne dér vil have belyst for ganske nøje at få klarlagt: hvor går grænserne egentlig for det, man her foreslår? Hvad er det for problemer, det rejser for virksomheder, som helt lovligt står med omkostningsstigninger, som de ikke kan indregne i deres priser?

Jeg skal blot til sidst sige om det særlige leje-stop, at venstre har ikke villet påberåbe sig boligforliget over for denne kortvarige afvigelse. Vi går ud fra, at når denne periode er forløbet, så står boligforliget tilbage med alle de virkninger, det har. Vi forudsætter også, at de partier, som nu tager ansvaret for afvigelsen, i fællesskab bærer det økonomiske ansvar, for det er klart, at et sådant ansvar vil der jo opstå for det offentlige.

Det, som måske nok kan, jeg vil ikke sige overrasker, men bedrøve lidt, er, at når man fra en socialdemokratisk regerings side vil gøre noget på boligområdet, vil begrænse folks udgiftsstigninger her, så er det næsten traditionelt de almenyttige boligselskaber, man tænker på, mens man som sædvanlig ser væk fra, at der jo også i ejerboligen pr. 1. januar sker en række udgiftsforhøjelser, som i samme udstrækning belaster folks leveomkostninger. Det skal jeg ikke her fordybe mig i, jeg noterer mig bare, at det er en linje, vi har kendt i mange år, som hermed fortsættes.

Vi går altså til udvalgsarbejdet med en interesse for at se, hvad dette forslag rent konkret vil føre med sig af problemer, men med den dybeste skepsis over for, hvad det kan løse af de virkelige problemer. Jeg synes, at regeringen forsømte en god lejlighed til at få strammet den politik op, som alle efterhånden kan se er aldeles utilstrækkelig.

Voigt (FP):

Sidst, folketinget behandlede et forslag om prisstop m. m., var den 9. januar 1974, hvor

man også debatterede statsministerens tale, og hvor flere ønskede Hartlingregeringen velkommen i folketinget. Jeg ville ønske, at jeg i dag kunne sige farvel til Anker Jørgensen-regeringen, men den har nu inden for den sidste uges tid bevist, at er der nogen, der er taburetklæbere, så er det i hvert fald hr. Anker Jørgensen og hans regering.

Lige siden fremskridtspartiet som en hvirvelvind røg ind her på Christiansborg, har vi gang på gang peget på løsninger, der kunne helbrede patienten Danmarks sygdomme, men hver eneste gang er vi blevet afvist. Kendsgerningen er, at uanset hvilken krise der har været, hvilken helhedsløsning man har lagt frem fra de såkaldte ansvarlige partier, så kan man slå op i Folketingets Forhandlinger og se, at det, fremskridtspartiet sagde, var rigtigt. Alle vores forudsigelser har holdt stik.

Vel er priserne, som handelsministeren sagde her tidligere på aftenen, steget enormt, men hvem er skyld i det? Hvørm er årsag til disse prisstigninger? Det er bl. a. den socialdemokratiske regering, for så længe man fra socialdemokratiet tillader sig i den grad at ødsle med arbejdernes og naturligvis andre skatteborgeres penge til en alt for stor offentlig service og administration, så skal priserne gå i vejret. Man bruger enorme summer til f. eks. de sociale boligselskaber, på en misforstået kulturpolitik, på støtte til oprørsbevægelser, summer, som kunne bruges til skattelettelser og derigennem være med til at bekæmpe arbejdsløsheden. Altså kort sagt: hovedårsagen til, at vi i dag står i denne situation, hvor et forlig igen har vist sig at skulle have en ny lap, er simpelt hen, at dette land i de sidste 16 år er blevet regeret med en slaphed uden lige, hvor man har ladet de offentlige udgifter svulme op, langt ud over, hvad landets produktion har kunnet bære.

Det er klart, at den arbejdende befolkning bliver sur og tvær, for den, der er indstillet på at knokle med flittigt arbejde, han opdager alt for ofte, at han bliver til grin for sine egne penge, og den, som vil skabe nyttige arbejdspladser, modarbejdes i praksis af statsregeri, juraparagraffer og restriktioner. Helbredelsen af disse langtidssygdomme kan kun ske, ved at folketinget fjerner ondets rod, nemlig de alt for store offentlige udgifter og de deraf følgende alt for store skatter.

Den barske kendsgerning er, at vi skal knokle i 800 millioner timer ekstra, hvis vi blot

[Voigt.]

skal forrente og afdrage den udlandsgæld, som de såkaldte ansvarlige politikere i de sidste 16 år har påført os. De mange store forlig, man har lavet her i dette folketing, og senest augustforliget har givet os en grundig anskuelsesundervisning i, at den hidtil fulgte politiske linje ikke hjælper en disse. Tværtimod er vanskelighederne blevet større og større hver eneste gang. Skiftende forligsfædre har skamrost sig selv som de ansvarlige, der har reddet land og rige, og hver gang har det vist sig at være skinløsninger. Får man ikke has på de alt for store offentlige udgifter nu og derigennem genskabt et sundt økonomisk grundklima i Danmark, er alle andre politiske forslag blot tomt taskenspilleri og kvaksalveri.

Situationen er så alvorlig, at skal der virkelig hjælpes, så er det ikke nok at spare nogle få milliarder på de offentlige budgetter for så samtidig efter nogle få timers forløb at øse det dobbelte af besparelserne ud til omkostningsdæmpende ydelser, boligselskabstilskud, eller hvad man nu finder på. Mod og handlekraft bliver simpelt hen nødvendig for at indlede og fastholde en helt ny samfundsøkonomisk kurs, og jo længere folketinget tøver med at iværksætte den, des mere ubehagelig bliver oprydningen efter de mange års slendrian, vi nu har været vidne til.

Det forslag, man nu har fået lagt frem om pris-, husleje- og indkomstop, hjælper heller ikke en døjt. Det er simpelt hen ikke det papir værd, det er trykt på. Det vil kun øge mistrøstigheden og mismodet ude i befolkningen.

Vi i fremskridtspartiet opfatter dette forslag, der her er fremsat, som et stort, gigantisk fupnummer, som ikke vil få nogen som helst reel nyttevirkning med hensyn til at dæmpe pris- og omkostningsudviklingen. Vi mener, at det er overflødigt. Hvis dette lovforslag virkelig skulle blive vedtaget, så vil det formentlig medføre, at vi skal have en hær af priskontrolanter ansat i monopoltilsynet, som skal rende rundt og se efter, om de små næringsdrivende, de små selvstændige, nu bliver lovovertrædere. De enkelte virksomheder, som er så uheldige at løbe ind i disse priskontrolanter, ja, de vil så om nogle år sidde med retssager, der går ud på at kræve bøder af dem, fordi de ikke har overholdt denne lovgivning.

Den omstændighed, at loven kun skal gælde i så kort tid, kunne måske få nogle til at mene, at det var fristende at stemme for dette lovforslag

blot for at vise regeringen en lille smule venlighed, men vi har ingen venlighed over for dette forslag og langt mindre over for regeringen. Vi ser sådan på det, at overflødige love her i landet har vi rigeligt af, og det her er aldeles overflødigt. I den situation, hvor man har hamret arbejderne og erhvervslivet sønder og sammen, hvilket har medført, at arbejderne strejker – og det må man naturligvis i situationen have en vis forståelse for – må vi nu indse, at vejen ud af denne misere er, at arbejderne skal have en reallønsfremgang, uden at arbejdsgiveren derved bliver belastet med en yderligere lønudgift, og denne reallønsfremgang skal arbejderne have ved at få en skattelettelse, således at han får noget mere med hjem i sin lønningspose.

Fremskridtspartiet har fremlagt Z-planen, der i ganske klare punkter gør rede for, hvordan dette skal ske. Vi finder, at der allerede her og nu bør fastsættes en skattefri bundgrænse på 25.000 kr. Det vil være med til at bane vejen for et sundt samfund, hvor folk vil få lyst til at bestille noget, hvor mennesker vil stille risikovillig kapital til rådighed, så arbejdsledigheden kraftigt kan bekæmpes. Det må være klart, at landets 350.000 virksomheder sagtens kan opsuge de arbejdsløse, vi har i dag, hvis de blev befriet for nogle af alle de restriktioner, som de er belejret med i form af gratis regnskabsudførelse, moms, ATP og kildeskat hver eneste aften og ikke mindst den 5 ugers regel, hvorefter de skal betale sygeløn til de ansatte, der måtte blive syge. En sådan sygeløn mener vi naturligvis arbejderne skal have, men det må være en statsopgave. Hvis man her i folketinget straks vedtog at ophæve denne regel, ville alene dette med garanti føre til, at der kunne opsluges en arbejdsløs for næsten hver eneste virksomhed ude over landet.

Det kan unægtelig undre en fremskridtsmand, og det må vel også undre store dele af befolkningen, at det er lykkedes regeringen og augustforligspartierne at få det konservative folkeparti med i dette makværk, der nu ligger foran os, og det må undre dobbelt, når man tænker tilbage til sidste gang, vi behandlede et prisstop. I 1974 sagde hr. Poul Schlüter ifølge Folketingets Forhandlinger 1973-74, 2. saml. sp. 191:

»Jeg tror, det er svært om overhovedet muligt at administrere og kontrollere dette kortvarige prisstop, således som det er udformet. For forbrugerne vil det i al fald være fuldstændig

[Voigt.]

umuligt at følge med i, om en prisforhøjelse, der kommer i 8 ugers perioden, skyldes udenlandske eller indenlandske årsager, og myndighederne kan vel knap nå at tilrettelægge og gennemføre en administration af et sådant prisstop.«

Det havde hr. Poul Schlüter da ret i i 1974, og jeg forstår egentlig ikke, hvad der er forskellen på 1974 og nu, hvor det vel drejer sig om en 10 ugers periode. Jeg kan da ikke se, at det bliver nemmere at administrere nu. Som situationen er for øjeblikket med den desperation, som både erhvervslivet og lønarbejderne er ude i, tror jeg tværtimod, det vil blive meget, meget sværere at administrere og kontrollere loven.

Der vil efter fremskridtspartiets opfattelse blive behov for, at der ansættes en hob af pris-kontrollanter, som skal fare rundt og kontrollere de forskellige virksomheder; det vil altså betyde flere offentligt ansatte, blot for at kontrollere en af de love, folkettinget laver. Det er da ikke den vej, hr. Poul Schlüter og hans parti vil, og det er heller ikke den vej, fremskridtspartiet vil. Det har vi sagt gang på gang, men hr. Poul Schlüter farer åbenbart frem og tilbage som en anden hvirvelvind herinde i huset og ved ikke rigtig, hvor han skal stille sig. Fremskridtspartiet derimod har en klar og fast linje. Vi har gang på gang sagt, at vi vil spare på det offentlige. Men det konservative folkeparti har det jo ligesom kristeligt folkeparti, at de springer op som nogle vældige karle, og når man så har været under behandling af Anker Jørgensen-regeringen, ja, så er man som et fromt lam, der falder til føje. Der er såmænd ikke noget at sige til, hvis folk ude omkring i landet går og griner lidt ad det konservative folkeparti og kristeligt folkeparti, som for øvrigt også flakker forvildet rundt og egentlig ikke har nogen selvstændig politik.

Hr. Jens Møller sagde også noget – mærkværdigvis ret så fornuftigt – den 9. januar i 1974. Ifølge Folketingets Forhandlinger 1973-74, 2. saml., sp. 259, sagde hr. Jens Møller:

»I den nuværende situation mener vi ikke, at lovforslaget om prisstop er nogen særlig god foranstaltning. På grund af de udefra kommende prisstigninger vil det være meget vanskeligt at kontrollere, om den bliver overholdt, og det er en ubehagelig tanke, at man skal op-

fordre folk til at optræde som spioner for erhvervslivet.«

Jeg vil gerne spørge hr. Jens Møller: hvad er forskellen på situationen i 1974, hvor hr. Jens Møller sagde dette om disse spioner, der skulle fare rundt ude i erhvervslivet, og så situationen i dag?

Med hensyn til forslaget kapitel om huslejer vil fremskridtspartiets boligpolitiske ordfører, fru Kirsten Jacobsen, i et senere indlæg her i aften redegøre for vores holdning på dette punkt.

Jeg tror – jeg har da i hvert fald lov at håbe – at det er gået op for regeringen og dens forligskærester, at vi ikke vil medvirke til gennemførelsen af dette forslag. Vi vil fremskridtsvejen, som er den eneste vej ud af problemerne. Derfor ville det være klogt, hvis regeringen ville træde tilbage og lade nye kræfter komme til. Regeringen burde lytte til det gamle ord, der siger: de sten, man ikke kan løfte, dem skal man lade ligge.

Svend Haugaard (RV):

Der har været lange og svære forhandlinger bag dette forslag om midlertidigt stop for pris-, husleje- og indkomststigning, og det har nogle gange set lidt håbløst ud. Der har været ført mange absolutte synspunkter frem, som havde svært ved at blive tilpasset andre synspunkter. Når det alligevel lykkedes, så skyldes det en god portion god vilje til trods alt at få synspunkterne nærmet til hinanden.

Jeg tror, vi kan sige, at resultatet vil være sådan, at det får den tilsigtede virkning, og jeg vil gerne tilføje: den absolut nødvendige virkning. Det er ikke af lyst, vi går med til et centralt indgreb over for den frie udvikling. Vi mener altså ikke, at dette lovindgreb om prisstop i sig selv er noget ønskeligt, men vi mener, det er noget absolut nødvendigt. Vi mener ikke, at det er ønskeligt centralt at gribe ind i indkomstudviklingen i den form, som det sker her, men det er i den givne situation absolut nødvendigt.

Vi har et augustforlig, og selv om det kun er i sin begyndelse, så forudsiges det dog af økonomer at få en betydningsfuld virkning med hensyn til den økonomiske sanering. Selv om jeg gerne skal erkende, at der skal komme mere efter dette, så er det dog sådan, at vi er inde på den rette vej med hensyn til det indkomstpolitiske. Men vi kan ikke acceptere, at

[Svend Haugaard.]

de indkomspolitiske virkninger ødelægges gennem voldsom pris- og lønudvikling, indtil augustforliget for alvor tager fat på indkomspolitikken. Dette vil være til ubodelig skade for vor eksport og dermed for vores betalingsbalance og ikke mindst herigennem for vores beskæftigelse. Vi kan heller ikke acceptere de ulovlige metoder, som man forsøger at ødelægge forligets heldige virkninger med. Vi kan i det hele taget ikke acceptere de ulovlige blokader af virksomheder og de ulovlige konflikter, der bevidst sættes i scene af provokatører uden mindste hensyn til de arbejdsretlige forhold.

Vores specialiserede samfund er meget sårbart, og få personer i nøglestillinger har en mulighed for at skade de mange og samfundet som helhed. De har fået en magt, som de ikke viser ansvar og karakter til at forvalte, og derfor skal denne magt begrænses.

Vi har for nylig set en mælke- og oliestrejke. Det er livsvigtige områder, hvor strejkerne har stor skadevirkning for den enkelte borger og for samfundets økonomi som helhed, men også skader ved, at de er et brud på det arbejdsretlige system, og skader ved det modsætningsforhold, der skabes i befolkningen.

Man har fremført, at det er godt, disse strejker er standset, og det er jeg naturligvis helt enig i, men den slags ulovlige strejker på så sårbare områder skulle jo ikke have lov til at begynde. Det må ikke kunne betale sig at bryde samfundets regler. Det skal være sådan, at bod og tabt arbejdsfortjeneste er det eneste resultat af en ulovlig konflikt, så det kan virke passende afkøhlende.

Jeg kan tilføje, at det må også være sådan, at man ikke over bistandsloven kan indhente den i en ulovlig konflikt tabte arbejdsfortjeneste.

Det midlertidige lovforslag indeholder bestemmelser om, at der ikke kan indregnes lønstigning i priserne. Det er hermed hensigten at give arbejdsgiverne et rygstød til ikke at lade sig presse. Derfor står det i § 3, at lønstigning ikke kan indregnes i priserne, samt i § 11, at aftaler opnået gennem ulovlige arbejdskonflikter erklæres ugyldige. Selv om der ikke her er sanktioner, er jeg sikker på, at det vil virke stærkt forebyggende imod at give efter for lønpresset.

Det radikale venstre ser gerne, at et forbud mod indregning af lønstigning i priserne uden

for overenskomstaftaler kan fortsætte, når denne lov udløber.

Der er i gruppen rejst det spørgsmål, om det er muligt legalt at omgå loven af marts 1975 om uændret forlængelse af overenskomsterne, hvis en lønaftale træffes f. eks. den 16. februar, så der kun er en uge, hvor virksomheden skal bære lønforhøjelsen uden at kunne indregne den i priserne. Vil der da blive tale om modregning? Hvad sker der i tilfælde, hvor der ikke pr. 1. marts stilles krav om yderligere lønforhøjelse, fordi man dækker sig ind eller har dækket sig ind forinden?

Jeg er enig med handelsministeren i, at et fuldt pris- og lønstop ikke er så praktikabelt. Dette forslag her er nok så nær det praktikable, som det er muligt. Der er en række indgreb, som vil være ubehagelige, ubehagelige også over for virksomhederne, men som i deres sigte virker i retning af at dæmpe omkostningsstigningen, så netop virksomhederne får den tilsigtede fordel.

Det radikale venstre kan derfor anbefale lovforslaget som et nødvendigt indgreb mod lønstigning og ulovlige konflikter.

Der tales en hel del – og ikke uden grund – om, at det knirker i samarbejdet i dansk politik. Der tænkes her ikke blot på den ensidighed i holdning, som man træffer på yderfløjene i dansk politik, hvor den er åbenbar. Det har også knebet med samarbejde i midten, hvor det er nødvendigt med et samarbejde for at skabe stabile politiske forhold. Vi er nok alle lidt for tilbøjelige til at hæfte os stærkt – for stærkt – ved vores principielle holdning. Det er vanskeligt at undgå, men på den anden side, hvis vi lidt for stærkt trækker vore mærkesager frem, vil det være med til at blokere samarbejdet. Vi står med en række uløste problemer inden for økonomi og hele vort samfund. Det er ikke uløselige problemer, men de kan kun løses i tilstrækkelig alvor og i samarbejde.

Jeg tror, jeg må sige, at resultatet, som her er nået, trods alt er et bevis på, at folkestyret kan fungere, og på længere sigt kan det nok være lige så afgørende et resultat som lovens øjeblikkelige virkning. Vi må sige, at det var godt, at det samarbejdende folkestyre fik sin chance. Jeg vil gerne tilføje, at vi fra radikal side meget gerne ser dette ansvarlige samarbejde udvidet.

Gert Petersen (SF):

I sidste uge lykønskede jeg regeringen til, at

[Gert Petersen.]

den endelig havde vist mod og mandshjerte til at stå fast over for de borgerlige forsøg på at påtvinge dette land en lovgivning, som ville få katastrofale følger for arbejderklassen, for lønmodtagerne, for arbejdsmarkedet. Jeg er nødt til at trække denne lykønskning tilbage. Man stod fast i 5-6 dage, så var det sket. Jeg indrømmer, at det, som nu er kommet ud af det, ikke er så vidtgående som det, regeringen til alles forbløffelse – eller skal vi sige til arbejderne, lønmodtagernes forbløffelse og forfærdelse – en kort stund viste sig villig til at acceptere i forrige uge, nemlig en kriminalisering af lønstrejker.

Men det, som er kommet ud af det nu, er ikke desto mindre noget, som er ganske overordentlig risikabelt. Man kan måske udtrykke det på den måde, at det, som regeringen accepterede i sidste uge, indtil fagbevægelsen kom og sagde: nu kan det være nok! det var et stykke åben, uskrømtet klassepolitik, rettet mod lønmodtagerne. Det, som vi er stillet over for denne gang, er mere camoufleret, det er mere indelukket, men hvis vi piller det yderste lag af, ja, så opdager vi, sådan som det også tydeligt fremgik af den tale, der netop blev holdt af min forgænger her på talerstolen, at indholdet er det samme som det, man arbejdede sig frem til i sidste uge, men måtte opgive, fordi fagbevægelsen så klart sagde fra.

Jeg har forstået både på handelsministerens fremsættelse og især på den forudgående taler her, hr. Svend Haugaard, at den virkelige årsag til, at vi har økonomisk krise i Danmark – og det har vi, det benægter jeg aldeles ikke; vi har 150.000 arbejdsløse i gennemsnit nu, hvor vi for et år eller halvandet år siden kun havde 100.000 arbejdsløse, og efter alt at dømme kan vi regne med at bevare de 150.000 arbejdsløse i adskillige år, hvis den nuværende politik fortsætter – jeg har forstået, at årsagen til, at vi har økonomisk krise og økonomiske vanskeligheder, er, at de dårligst stillede i det her land ikke vil affinde sig med deres lod. Der er en vidt udbredt forargelse over – jeg tvivler på, at den findes ude i befolkningen, men i hvert fald i denne sal er der en vidt udbredt forargelse over – at mælkerichauffører, som skal arbejde til 26 kr. i timen, siger: nu kan det være nok, det vil vi ikke længere. Der er en vidt udbredt forargelse over, at mælkerichaufførerne ikke vil affinde sig med den situation, men at de tager sig selv til rette. Det må de sandelig ikke,

de skal kende deres plads. Dette ting vil belære dem om, hvor deres plads er. Der er en vidt udbredt forargelse over, at benzinchaufførerne ikke roligt og fredeligt affinder sig med at arbejde til 30 kr. i timen, for det må dog være naturligt og rimeligt, det er nu engang den plads, de er blevet sat på, og hvis de gør oprør mod det og det får nogle ubehagelige følger, ja, så er de ansvarlige for dette oprør, ikke arbejdsgiverne, ikke den arbejdsgiverforening, som vil spise disse mennesker af, der udfører et alvorligt og ansvarsfuldt arbejde – ofte et mere ansvarsfuldt arbejde end nogle af medlemmerne af dette ting udfører – så er det ikke de arbejdsgivere, der nægter disse mennesker en anstændig betaling, som er de ansvarlige, så er det disse mennesker, der skal hænges ud som de ansvarlige; og det er dem, man kaster sig over. Helst ville man kriminalisere deres handlinger, nu prøver man på anden måde at hindre dem i at skaffe sig retfærdighed.

Men bevar mig da vel! Man dyrker lighedsprincippet. Det er gennemført over hele linjen, disse bestemmelser om at indkomsterne ikke må stige. Det står jo i overskriften. Dette er et forslag mod pris-, husleje- og indkomststigninger. Det er jeg meget glad for at høre. Så kan de mennesker, der skal gå for 65.000 kr. om året og ikke må få sat dette i vejret, jo trøste sig med, at f. eks. medlemmerne af Dansk Tandlægeforening – der forelå en statistik for nylig, som sagde, at de havde en gennemsnitsindkomst på 400.000 kr. om året – heller ikke kan få sat deres betaling i vejret. For ikke at tale om direktører for vore store firmaer som ØK, Mærsk osv., hvis indtægter ligger på over millionen. De må sandelig også affinde sig med, at nu gribes der ind mod indkomststigningerne. Det rammer alle, og det vil naturligvis glæde de mennesker, der skal gå for 65.000 kr. om året.

Jeg lyttede med interesse til handelsministerens betragtninger i fremsættelsestalen. Der fik jeg også det indtryk, at det først og fremmest er de lavtlønnede her i landet og den omstændighed, at disse lavtlønnede ikke vil affinde sig med deres lod, der er hovedårsagen til, at Danmark er i krise. Jeg kunne godt tænke mig at indskyde den bemærkning: himlen må vide, hvad der så er hovedårsagen til, at Tyskland er i krise, at Frankrig er i krise, at England er i krise, at krisen tager til i USA på ny, at Italien er i krise – kort sagt at der er en krise over hele den vestlige verden, over det, som nogle

[Gert Petersen.]

af os ville kalde den kapitalistiske verden. Det gælder over hele linjen. Det er ikke noget specielt dansk fænomen. Vi har lige fået et signalement nede fra EF – fra noget, man kalder Rådet, Det europæiske Råd – og dette signalement siger os, at det bliver endnu værre i samtlig EF-lande til næste år.

Når alle disse lande hidtil har været ude af stand til at komme ud af den nu 3 år gamle krise, så skyldes det måske, at de metoder, man anvender, ikke er de rette. De metoder er så nogenlunde ensartede fra land til land, hvad enten regeringen udøves af en konservativ Giscard d'Estaing eller en socialdemokratisk Helmut Schmidt, eller hvem det måtte være. De metoder består i alt væsentligt i, at man vælter byrderne over på arbejderklassen, over på lønmodtagerne og, for at det ikke skal være løgn, hårdest og tungest over på de dårligst stillede iblandt dem. Metoderne har altså ikke virket hidtil, når det drejer sig om at helbrede økonomien, og det kunne jo godt give anledning til nogen eftertanke.

Den lovgivning, som vi her er stillet over for, er jo opbygget på en ganske særlig måde. Den er konstrueret sådan, at man vil bremse lønstigninger ad to veje. Man vil bremse dem dels ved at fastslå, at de ikke må indregnes i priserne, og dels igennem § 11, som simpelt hen gør lønstigninger, der er overenskomststridige i henhold til arbejdsrettens kendelse, ugyldige.

Hvad det første angår, dette med, at lønstigninger under ingen omstændigheder må indregnes i priserne, så vil jeg da sige, at under andre vilkår og i en anden lovgivningsmæssig, økonomisk og politisk sammenhæng, så kunne vi godt have drøftet denne problemstilling. Men i den nuværende sammenhæng, så betyder det jo – og det fremgik da også ganske klart af handelsministerens forelæggelse, idet det ikke var forbrugerbeskyttelsen, men lønningerne, der optog ham i denne forelæggelse – så betyder det, at man først og fremmest vil ramme de dårligst stillede lønarbejdere i det her land.

Det er klart, at sådan som det kapitalistiske samfund, sådan som markedssamfundet fungerer, så vil mange arbejdsgivere i hvert fald delvis lægge lønforhøjelser som en del af omkostningerne over på prisen. Det kan vi være tilfredse med eller utilfredse med – jeg er ikke tilfreds med det, men sådan fungerer systemet altså, det system, som vi har. Når man hindrer

dem i dette, så vil de slå endnu mere forbitret for at afvise alle former for lønstigninger, og jeg siger udtrykkelig alle former for lønstigninger, for der er jo ikke i denne lovgivning gjort nogen undtagelser. Det er klart, at hvis produktiviteten stiger meget kraftigt, så kan man stadig som kapitalist tillade sig at give en lønforhøjelse uden at lægge den oven på prisen. Men helt bortset fra dette ene tilfælde, så vil arbejdsgiveren være meget stærkt ansporet til under ingen omstændigheder at give lønforhøjelser, først og fremmest inden for normal-lønsområdet, hvor vi har de dårligst stillede arbejdere, som i forvejen i henhold til overenskomsten, som er påtvunget dem ved lov, kun har mulighed for at opnå forhøjelser ved hjælp af dyrtidsreguleringen, men som netop i den nuværende desperate situation også har taget andre skridt i anvendelse. Det er først og fremmest dem, der rammes. Men man rammes også inden for minimallønsområdet, hvor man er vant til at anvende en løfteparagraf. Man går ud fra det gennemsnit, som gælder inden for faget, og hvis den pågældende virksomheds arbejdere er sakket agterud i forhold til dette gennemsnit, ja, så har man kunnet løfte sin løn op til gennemsnittet. Også hele denne del af minimallønsområdet rammes. Den pågældende arbejdsgiver vil i de allerfleste tilfælde ikke turde imødekomme de lønkrav, som bliver rejst, fordi der ligger dette stop og trykker. Han har hermed endnu en grund til ikke at gøre det. Der er også en anden grund. Vi ved jo, at Dansk Arbejdsgiverforening har stillet milliardbeløb til rådighed for arbejdsgivere, som siger nej. Man kan sige, at denne lovgivning er en slags cementering af de skridt, som Dansk Arbejdsgiverforening i forvejen har taget.

Hvad huslejeloven angår, så er det da udmærket, at man laver et huslejestop for 3 måneder, men hvad sker der så bagefter? Det samme gælder for øvrigt også prisstoppet, som også kun skal være 3 måneders. Hvad sker der bagefter? Så må vi vel forudse en eksplosion, både hvad angår huslejer og hvad angår priser. Disse 3 måneders foranstaltninger er kun en narresut og intet andet.

De groveste løjer synes jeg dog man kommer til, når man kommer til § 11. Jeg indrømmer, at § 11 ville være endnu grovere udformet, hvis hr. Jens Møller havde skrevet paragraffen, men blot det, at man har givet sig så langt, som man har, fra regeringens side og

[Gert Petersen.]

accepteret den udformning, som den har her, er meget farligt. For paragraffen betyder, at det officielle retsmaskineri ved siden af arbejdsretten sættes ind på arbejdsgivernes side i deres kamp for at holde lønningerne nede, sættes ind mod de arbejdere, som er trængt i den nuværende situation, efter at man har fastlåst deres overenskomstsmæssigt aftalte lønninger igennem snart 4 år.

Jeg vil da også godt rejse det spørgsmål: hvad nu, når vi kommer til overenskomstafslutningen her omkring den 1. marts og vi så siger, at der er nogle arbejdere, som – på trods af denne paragraf, der er jo ingen straffebestemmelser – har tilkæmpet sig lønforhøjelser igennem overenskomststridige aktioner, sådan som det er sket ved forskellige lejligheder? Hvad så? Når man skal udregne den overenskomstsmæssige forhøjelse i henhold til den nye overenskomst, vil man så fradrage de forhøjelser, som de pågældende arbejdere har tilkæmpet sig, fordi de i henhold til en lov vedtaget i folketinget er ugyldige? Det er i hvert fald en meget, meget nærliggende fortolkning, sådan som teksten er i øjeblikket.

Jeg kan altså sige til slut, at under andre omstændigheder havde vi været ganske positive over for en prislov, også i retning af den, der her er foreslået. Men vi kan ikke støtte forslaget i den sammenhæng, der er tale om, hvor det drejer sig om at fastholde augustforligets indkomstdiktat, hvor det drejer sig om, at dette samfund skal prøve at løse bare en smule af krisen – for man løser jo ikke ret meget af den – ved at ramme specielt de dårligst stillede i dette her samfund, og hvor man ydermere kobler prisloven sammen med en slags retslig erklæring om, at lønforhøjelser er ugyldige, hvis de er opnået ved aktioner som f. eks. den, der blev gennemført af arbejderne på Den kgl. Porcelainsfabrik, der var så arrogant, at de ønskede en løn på 26 kr. i timen sat i vejret og gik i aktion for det. Når disse ting kobles sammen, så må vi sige fra socialistisk folkeparti, at vi er ikke ude på at søge popularitet, og vi ville under andre omstændigheder godt tage et medansvar også for noget, som kunne være ubehageligt, men det måtte være noget, som havde det rigtige sigte, og som havde den rigtige sociale balance. Det har dette ikke, det er rettet mod de dårligst stillede her i landet.

Ninn-Hansen (KF):

Dette er en sag om etablering af et beredskab, et beredskab til værn om roen i samfundet, et økonomisk beredskab og et politisk beredskab. I sidste uge blev vi vidne til, at et ikke ret stort antal mennesker, men meget urolige mennesker kunne fremkalde uheldige virkninger for andre. Det kan ikke være rimeligt i et samfund, der bør hvile på lov og orden, at nogle ved ulovlige aktioner kan bevirke, at andre og uskyldige ikke kan få de nødvendige tilførsler og må fryse hjemme.

Vi har i forhandlingerne mellem de 5 partier og regeringen bragt spørgsmålet frem over for statsministeren om at sikre, at en sådan situation ikke kunne opstå igen, hvor det går ud over en masse mennesker, at man hindrer leverancer. Vi forventer, at regeringen vil undersøge den sag. Vi forventer, at statsministeren her i aften kan give en meddelelse om, at regeringen nu vil udarbejde en plan for at sikre, at forsyningerne kommer til stede, når urcelementer og ulovligheder prøver på at hindre det og dermed rammer andre mennesker.

Vi har også haft lejlighed til under disse samtaler med regeringen at drøfte spørgsmålet om blokader. Der opstod en situation i sidste uge, hvor vi havde lejlighed til at udveksle bemærkninger med justitsministeren om sagen. Det viste sig, at de retningslinjer, der var lagt herinde, vendt imod ulovlige blokader, blev håndhævet; det var rigtigt, og det må selvfølgelig også ske i fremtiden.

Vi havde også i sidste uge rundt omkring i pressen, i tv og delvis herinde en debat omkring sanktioner. Jeg skal ikke på nogen måde genkalde denne debat. Den opstod på grundlag af noget, der vel nærmest kan karakteriseres som klodsethed. Ingen af os er interesseret i at optage diskussionen. Men jeg vil gerne sige, at det er en fejltagelse at tro, at beslutninger i sidste uge førte til, at der ikke længere er sanktioner imod dem, der foretager ulovlige arbejdsnedlæggelser. Disse sanktionsmuligheder er til stede, og vi kender nu igennem det lovforslag, der her er fremsat, folketingets og regeringens syn på ulovligheder. Det fremgår af en af de paragraffer, der er nævnt i dette lovforslag. Det er en klar afstandtagen fra ulovlige arbejdsnedlæggelser.

Det er ikke dette ting, der skal stemme om, hvorvidt sanktionerne skal være af den ene

[Ninn-Hansen.]

eller den anden størrelse. Vi har det sådan her i landet, at det er domstolene, i dette tilfælde arbejdsretten, der selv afgør, hvor stor en bøde eller en bod skal være. Men jeg tror dog, at det vil indvirke på fastsættelsen, at man ser samfundets stillingtagen til ulovlige aktioner også på størrelsen, også på en sådan måde, at det bliver sanktioneret at det ikke kan betale sig for nogen at begå ulovligheder af denne art.

Vi trænger til et økonomisk beredskab. Vi kom nærmere til det med augustforliget, men de aktioner, jeg har omtalt, har i hvert fald været et forsøg på at nedbryde augustforligets indkomspolitik. Denne indkomspolitik er nødvendig. Dårlige handelsbalancetal, stort statsunderskud, for høje skatter, for høje offentlige udgifter og mange andre ting er resultater og selvforskyldte årsager til det, der bevirker, at vi er nødsaget til også med midler, der ikke tidligere har været anvendt, at holde omkostningerne nede her i landet.

Det konservative folkeparti erkender sit ansvar for augustforliget, men netop derfor kunne vi selvfølgelig ikke acceptere en tilstand, hvorefter andre fik mulighed for at undergrave denne indkomspolitik, når den skulle træde til og virke.

På den måde det nu er naturligt, når man indgår et forlig med andre, henvendte vi os til regeringen og dermed til de fire partier, der samarbejdede med regeringen om augustforliget, og anmodede om en ny forhandling, sådan at man kunne sikre, at denne indkomspolitiske beslutning blev gennemført i den ånd, den var tiltænkt. Vi pegede samtidig på, at vi ville anse løn- og prisstop for et egnet middel.

Omtrent samtidig rettede partiet venstre en henvendelse til regeringen. Denne henvendelse pegede på det samme, nemlig et løn- og prisstop og også på en række andre foranstaltninger, der imidlertid ikke ganske vedrørte den sag, vi her skulle beskæftige os med.

Jeg synes derfor, at det er rigtigt og godt, at regeringen har efterkommet disse henvendelser og ønsker fra regeringens forligspartier om at gøre noget ved sagen og at gøre noget ved den på den måde, det her er nævnt.

Vi kan så diskutere, som hr. Christophersen gjorde det, om man kunne have gjort dette løn- og prisstop bedre. Det er vel ikke så nødvendigt at gå ind på prisstoppet; det prisstop, der er opstillet, når vi ser på prissiden, svarer vel nogenlunde til det, venstres regering gen-

nemførte i 1974. Der er forskelle på det, men tendensen er vel den samme. Jeg regnede da med i mangel af anden besked, at venstres henvendelse om løn- og prisstop byggede på, at man ønskede et prisstop nogenlunde tilsvarende det, man selv gennemførte i 1974.

Men der er en afgørende forskel på 1974-loven og dette lovforslag, for i 1974-loven, altså venstre-regeringens lov, står der: loven omfatter ikke løn- og arbejdsforhold eller priser, takster og honorarer. Det gør derimod denne lov. Det fremgår af lovens § 3, hvor der står, at lønforhøjelser ikke kan indregnes i priserne, og det fremgår af lovens § 11, hvor det siges, at lønninger, der er overenskomststridige, og hvor det er fastsat ved arbejdsretten de er overenskomststridige, ugyldige.

Det er da muligt, at vi burde være gået længere. Men hr. Christophersen ved jo, at hvis man tager det fuldstændige prisstop, betyder det, at mange virksomheder må lide store tab og måske ikke kan klare sig, for så ville de jo heller ikke få dækket de råvarestigninger, der kan komme. Et fuldstændigt lønstop ville betyde et så kraftigt indgreb i overenskomster, som dette ting har stadfæstet, at det vel i sig selv ville være en betænelighed. Derfor har vi altså ment, at et modificeret løn- og prisstop ville kunne have de virkninger, vi ønsker, og samtidig kunne bevirke, at den 2 pct. ramme, som vi har fastlagt for de kommende overenskomstforhandlinger, nu lægges ganske klart og uflytligt fast.

Jeg skal ikke underkende, at virksomheder kan få vanskeligheder med denne lovgivning. Det kan de selvsagt få. Man kan også sige, at de virksomhedsledere, der både af hensyn til deres virksomhed og af hensyn til samfundet har modstået presset, nu får yderligere vanskeligheder ved prisstoppet, men jeg mener samtidig, de får en hjælp med disse bestemmelser, jeg har henvist til. De har lettere ved at sige nej, og det er det, der er brug for.

Jeg tror, det er rigtigt, som Landbrugsrådets præsident har sagt, at erhvervslivet kan leve med disse bestemmelser.

Der er da også goder i forbindelse med dette. Et prisstop af den karakter betyder jo, at det offentlige ikke kan komme med yderligere krav. Hr. Christophersen nævnte energifgiften. Jeg ved ikke om venstre, ligesom det konservative folkeparti, da de sendte deres henvendelse, klargjorde, at hvis en sådan prisstopløsning kom, ville energifgiften ikke kunne virke

[Ninn-Hansen.]

i den periode. Det tænkte vi i hvert fald på, og det er jo altså også tilfældet. Energiavgiften kan i hvert fald ikke træde i kraft, så længe denne lovgivning eksisterer.

Jeg håber da, at det lovforslag, som skatteministeren måske har liggende, bliver lagt langt nede i en skuffe, så det ikke bliver hentet op. Så er SF jo også fri for at have den sag at tænke på, og man skal jo være god ved sine medmennesker; det hensyn vil vi da gerne tage.

Jeg håber også, at man kan lette erhvervslivet på anden måde, således at byrden ikke bliver så stor, som den ellers kunne blive. Vi indførte her i landet i en særlig valutasituation en diskonto, som i dag må virke meget høj. Det var rigtigt dengang at gennemføre denne betydelige diskontoforhøjelse. Der er i dag fremkommet valutatal, som i hvert fald synes at sige, at der ikke længere er behov for et værn i form af en så høj diskonto. Denne lovgivning må også kunne bevirke, at Nationalbanken og økonomiministeren i fællesskab nu alvorligt kan overveje at sætte rentebyrden ned og dermed lette vejen for erhvervslivet, således at de frigøres for én omkostning, samtidig med at de altså her skal bære andre.

Jeg skal ikke gøre mange bemærkninger om huslejestoppet, men blot sige, at jeg er venstre taknemlig for, at vi ikke få en lovgivning igennem. Den meddelelse, venstre gav om sagen, bevirkede, at vi også kunne deltage.

Så skal jeg om det politiske beredskab blot sige: jeg tror det er nødvendigt at vi bestiller noget i dette ting. Jeg tror ikke, at det er fornuftigt at vi bestiller noget hele døgnet, så vi altid skal komme hjem sammen med morgenaften; man kunne godt tilrettelægge arbejdet, så det kunne udføres på andre tider. Men jeg tror heller ikke, det er nok for nogen bare at sige valg hver gang som eneste program. Det siger hr. Thomas Nielsen, og det siger hr. Glistrup, og så kan de jo tage hinanden i hånden med deres tale om valg.

Jeg kan vanskeligt se fornuften i at tro, at valg, hver gang man stod over for en vanskelighed, skulle være den eneste rigtige løsning. Nu har det måske sin særlige forklaring, at hr. Thomas Nielsen absolut ønsker et valg, hver gang han ser sin statsminister samarbejde med det konservative folkeparti. Han har det jo med os næsten som manden i Store Claus og Lille Claus, der ikke kunne tåle at se degne.

Det kan da ikke være rimeligt, at man stillet over for vanskelighederne bare skal sige valg i stedet for at bestille noget. Vi har foretrukket at vælge den vej at deltage, for vi mener, der er brug for det. Jeg tror også, at det, man ønsker rundt omkring i landet, er at få fjernet uroen, selv få lov til at bestille noget og også se, at folketinget bestiller noget.

Jens Møller (KrF):

Sidste fredag skete der som bekendt et sammenbrud i forhandlingerne, der var meget nær på at bringe os ud i en valgsituation.

Det er nok ikke for meget at sige, at kristeligt folkepartis brev til statsministeren var en af hovedårsagerne til, at vi kom i den situation. Det var for os et spørgsmål om noget ganske principielt, der lå bag dette brev. Lige så vel som kristeligt folkeparti er villig til at forhandle og finde frem til fornuftige løsninger, lige så vel må vi stå fast, når vi mener, at der er sager af principiel betydning på spil.

I vores brev til statsministeren skrev vi, at enten måtte man genindsætte paragraffen om sanktioner over for arbejdsnedlæggelser, som havde været inde, men senere blev trukket tilbage efter samtale med LO, eller også måtte man gå ind på et egentligt pris- og indkomststop.

Det er dette sidste, vi har forhandlet om i den uge, der nu er gået. Forhandlingerne har været besværlige. Nogle har måske syntes, at de har været langtrukne, men man må prøve at forstå, hvad det vil sige, når 5 partier skal prøve at enes om noget sådant.

De står jo hver i og for sig i en vanskelig situation. En situation, der måske bedst kan beskrives ved hjælp af et brev, jeg fik for nogen tid siden, et brev, der, hvis vi koger det ned til to ganske korte sætninger, gik ud på: Punkt 1: I må ikke under nogen omstændigheder gøre andet end det, I har sagt hele tiden. Punkt 2: I må endelig sørge for, der bliver et forlig.

Enhver, der kender lidt til forlig, ved, at disse to betingelser ikke samtidig kan opfyldes. Der må files, for at man kan finde frem til noget, som alle kan godkende.

Men her kom vi altså frem til et lovforslag om stop for pris-, husleje- og indkomststigninger. Det var det, vi havde sat som vores betingelse for at gå med ind i det, og derfor kunne vi tilslutte os forliget.

Resultatet var vel, som også andre har sagt, ikke fuldt ud tilfredsstillende for nogen af os.

[Jens Møller.]

Det var det heller ikke for kristeligt folkeparti. Vi havde gerne set det noget strammere, end det blev, men det var altså hvad der kunne opnås i den givne situation. Der er et prisstop i det. Det er rigtigt, som det er blevet sagt, at dette prisstop naturligvis ikke er problemfrit for de erhvervsdrivende, men jeg tror, at langt den største del af Danmarks erhvervsliv vil være klar over, at dette her trods alt er nødvendigt i den nuværende situation, og at det i hvert fald er bedre end bare at lade tingene dalre videre.

Der var et huslejestop i det. Her fik vi et problem med boligforliget, fordi det er boligforligsstof, hvor også venstre var med. Jeg vil også gerne sige tak til venstre, fordi man havde så megen forståelse for situationen og for nødvendigheden af at komme videre, at man ikke nedlagde veto, som man sådan set kunne have gjort, hvis man ville.

Det tredje element er lønstoppet. Også det kunne vi have ønsket tydeligere og stærkere. Men her er nu noget, man må forstå. Det danske arbejdsmarked er opbygget og organiseret på en ganske særegen måde med mange forskellige lønsystemer, der fungerer på mange forskellige måder. Det er en ting, der er så kompliceret, at det ganske enkelt er umuligt for staten at lave et almindeligt lønstop, hvis det skal have nogen som helst mulighed for at fungere og virke. Skal det virke, skal der samtidig ske en omstrukturering og en ændring af hele arbejdsmarkedet. Om man vil det, det kan man diskutere, men det kan i hvert fald ikke ske i en presset situation, hvor der skal ske noget i løbet af kort tid. Hvis man ikke vil godkende, at det er umuligt rent praktisk at gøre det på den måde, må man i hvert fald se i øjnene, at det er politisk umuligt, da der ikke kan skaffes et flertal for det i dette ting.

Det, der er sket i dette forslag, er, at lovforlaget om prisstop, der forbyder at indregne lønstigninger i priserne, giver arbejdsgiverne et moralsk rygstød, når de skal ud i lønforhandlinger. Det giver dem mulighed for at sige: nej, vi kan ikke, for vi må ikke kaste det over på priserne.

Men der er et problem tilbage: hvad hvis der bliver lagt pression på dem? Kan de så komme i vanskelige situationer? Der findes mange forskellige former for pression, som det er ganske umuligt at gribe ind over for lovgivningsmæssigt set, fordi det er noget, der foregår

mere eller mindre i det skjulte. Men der er én form for pression, vi i hvert fald kan gribe ind over for, fordi vi kan fastslå, hvad det drejer sig om: det er overenskomststridige arbejdsnedlæggelser, der er erklæret overenskomststridige af arbejdsretten. Derfor er det slået fast, at hvis sådanne arbejdsnedlæggelser, sådanne pressionsforsøg, fører til lønforhøjelser, er disse ugyldige.

Vi har forsøgt at få sanktioner ind, men det var umuligt, viste det sig. Det var jo vores første alternativ, og det var det, vi måtte opgive for at få det andet, som vi nu har.

Vi mener, at dette lovforslag, som nu foreligger, er tilstrækkeligt til en væsentlig forbedring af udviklingen, idet det vil betyde en stærk dæmpning af lønstigningerne herhjemme. Det kan måske lyde hårdt for dem, der kunne vente at få lønstigninger, men man må huske, at der dermed også følger en tilsvarende dæmpning af prisstigningerne. Det er da til fordel, ikke alene for dem, der kunne have fået lønstigninger, men også for alle dem, der ikke kunne have fået det, altså til fordel for alle lønmodtagere.

På den anden side vil prisstigningerne blive holdt nede, og det kan være til skade for erhvervslivet. Men dér må vi igen sige, at det betyder, at erhvervslivets konkurrenceevne ikke bliver forringet, og derfor må de da også være glade for den side af sagen. Det betyder, at flere virksomheder vil kunne klare sig over for udlandet. Alt taget i betragtning vil det betyde, at vi hurtigere kan få sat en stopper for den alt for store ledighed, vi har herhjemme.

Partierne uden for forliget på begge sider kritiserer forliget, nogle af dem ret voldsomt. Det kan jo ikke undre, for det skal de jo. Det er jo det, de er her for. Det er deres eneste eksistensberettigelse. Det er det eneste, de kan foretage sig. Derfor skal man ikke undre sig over denne stærke kritik.

Men til de mere ansvarlige af disse partier – og her tænker jeg især på venstre – vil jeg gerne sige: pas nu på I ikke overdriber denne kritik, for vi ved jo, at en kritik i sig selv kan få følger, i sig selv kan svække dette lovforslag, svække dets følger og dets muligheder for at gøre noget fornuftigt ude i erhvervslivet. Det kan let blive en destruktiv kritik, selv om det ikke var det, man ønskede.

I øvrigt er der det mærkelige ved denne kritik, at partierne på venstrefløjens siger, at dette er til skade for lønmodtagerne, og partierne på

[Jens Møller.]

højrefløjen siger, dette er til skade for erhvervslivet. Det kunne jo tyde på, at der er en god balance i det, og det kan vi da kun være tilfredse med.

Kristeligt folkeparti havde gerne set, at venstre var med i forhandlingerne. Vi tror, det havde givet forliget større styrke. Vi vil nu efter de sidste forhandlinger, når der er faldet lidt ro over det, igen opfordre til, at der må blive optaget forhandlinger mellem regeringen og venstre, så vi forhåbentlig kan få et fornuftigt samarbejde i gang, et tilstrækkelig bredt samarbejde i gang hen over midten.

Forliget eller lovforslaget her må altså siges at være gavnligt, ret effektivt. Så må man hele tiden huske, hvad alternativet ville have været. Alternativet ville have været, at augustforliget gik på gulvet, det eneste hold, vi i øjeblikket har på den økonomiske udvikling herhjemme, og måske have udløst et valg, der, som det så ofte er sagt, ikke ville have løst nogen problemer.

I tiden, der kommer nu, vil kristeligt folkeparti følge udviklingen ganske nøje. Skulle der opstå situationer, der minder om den i sidste uge, vil vi være klar til øjeblikkelig at gå ind i nye forhandlinger imellem partier, der vil være med til det, altså midterpartierne, for at finde frem til måder, hvorpå vi kan imødegå disse ting. For det kan ikke være rigtigt, at mennesker skal fryse, fordi de ikke kan få brændsel, at børn måske skal blive syge, gamle sidde og ikke kunne få varme, må ligge i sengen hele dagen osv., osv. Her må det være det offentlige sag at gribe ind og sikre disse mennesker de nødvendige forsyninger.

Med hensyn til bistandsloven kan vi sige, at der har været eksempler på, strejkende har kunnet få penge efter bistandsloven, sådan at de altså så at sige har kunnet strejke på skatteydernes regning. Det er naturligvis helt urimeligt, at det kan ske. Der må gøres noget på dette område, selv om vi naturligvis heller ikke skal falde i den anden grøft, for det skal jo heller ikke være sådan, at familien skal lide nød, fordi far strejker.

Kristeligt folkeparti vil altså medvirke til dette lovforslags positive gennemførelse.

Knud Jespersen (DKP):

Det var jo som sædvanlig gribende at høre hr. Jens Møllers tale. Man må ikke have lov til

at blive ked af det eller fryse. Bliver man gammel, må man helst heller ikke blive syg, og hvis far strejker, så skal man også have mulighed for at få lidt penge, men man skal ikke have dem efter bistandsloven. Jeg ved ikke, hvor man så skal have dem. Det ved hr. Jens Møller måske.

Jeg kan godt forstå, hr. Jens Møller var meget glad. Han talte jo næsten som nationens fører i dag. Det er et come-back for denne kuk-kuk-plan, som alle var meget utilfredse med, og som hr. Anker Jørgensens regering nu har accepteret. Der er grund til at glæde sig over de få udvalgte rettroende principfasthed i det kristelige folkeparti. Jeg vil ikke genere folk, der har en kristen opfattelse. Jeg vil bare sige, at jeg håber ikke, at nogen af dem, der er svage, syge eller arbejdsløse, i højere grad skal blive afhængige af kristeligt folkeparti. Så vil jeg sige: arme syndere, så gå det helt galt.

Men jeg skal prøve at beherske mig og i stedet kaste mig lidt over nogle af de ting, som dels har været i debatten, dels noget af det, der har med selve lovforslaget at gøre.

Jeg lagde mærke til, at hr. Ninn-Hansen holdt en tale om et beredskab, et beredskabsværn. Vi har hjemmevern, og vi har civilforsvar, og vi skal nu også have et beredskabsværn. Hr. Ninn-Hansen sagde endvidere, at det jo ikke går, at en ikke særlig stor gruppe skal skabe problemer for en hel nation og for de mange uskyldige. Jeg er meget enig med hr. Ninn-Hansen, men denne lille, ikke særlig store og måske heller ikke den mest begavede gruppe, der har været med til at skabe sådanne problemer, findes jo i det konservative folkeparti. Deres kamp for ligesom at genskabe noget af det, der var i 1930'erne, at hvis folk strejker, skal man kunne sætte strejkebrydere ind, og samfundet skal beskytte dem, har skabt problemer. Vi har haft store diskussioner om, hvor nødvendigt det var, at fysiske blokader og alt andet blev forbudt. Det står man og taler om i december måned, hvor man om 20 dage eller sådan noget vil sige, at nu skal vi være barmhjertige over for alle mennesker. Men samtidig har man ført en politik, der har betydet over 120.000 arbejdsløse, en politik, hvor man har lavet adgangsbegrænsning, hvor man har taget fra de gamle og de syge, hvorefter man står her og taler med dobbelt tunge og siger, at det, det drejer sig om, er, at en lille gruppe ikke skaber store vanskeligheder for en stor gruppe i hele befolkningen.

[Knud Jespersen.]

Jeg er meget enig. Jeg tror bare, hr. Ninn-Hansen og jeg tænker på to forskellige grupper. Jeg vil da gerne benytte lejligheden til at spørge: hvad er det for et beredskabsværn, man taler om? Er det politiet? Er det militæret? Eller er det de unge konservative? Det sidste kan man jo næsten ikke bære, hvis de skulle ud og prøve at arbejde. Det havde de måske godt af, men jeg vil opfordre dem til at holde sig væk fra arbejdspladserne. For øvrigt ved jeg ikke, om man har nogle unge konservative ud over dem, der er i gruppen her i folketinget.

Når man kigger på det forslag, som ministeren har fremsat, må man nok sige, at med denne treenighed anerkender man, at det er nødvendigt med en nødretslovgivning – ja, det er også nødvendigt med en ny type af lovforslag – og så vil jeg bare spørge: hvorfor i alverden er man så ikke kommet med det? Grunden hertil kan ministeren læse i sin egen karakteristik af noget, der var endnu mildere i 1970 – ganske vist var det en anden regering, der havde magten. Dengang karakteriserede ministeren det som noget asocialt at tvinge arbejderne, at bruge tvang over for fagbevægelsen. Jeg sad og tænkte, det kan da være, hr. Kjeld Olesen kan huske helt tilbage til 1970. Men det kunne han ikke. For hr. Kjeld Olesen, der for tiden er medlem af LOs forretningsudvalg, havde slet ingen bemærkninger om, at der var tale om tvang. Nej, vi fik den sædvanlige snak om, at folk skal i arbejde, og derfor må vi holde lønnen nede for dem, der er i arbejde. Hr. Kjeld Olesen kan måske huske, at han har sagt det før. Jeg mindes det i al fald indtil flere gange. Hr. Kjeld Olesen kan måske huske, at han sagde det for lidt over 2 måneder siden, ikke 2 år, at nu skal de arbejdsløse i arbejde, men vi fik flere arbejdsløse, og derfor skal vi holde igen på lønnen. Ja men tror man da, man ustraffet fortsat kan optræde på den måde? Selv om man er ikke-valgt medlem af LOs forretningsudvalg, burde man måske prøve at lytte lidt til, hvad dansk fagbevægelse siger og har sagt. Jeg anser dette for at være en tragedie, hvis det vedtages, og jeg anser det for at være en socialdemokratisk tragedie. Man kan ikke blive ved med at forlange, at almindelige mennesker skal holde for.

Hvad var det for en nødretslovgivning, man skulle være kommet med? Man skulle sætte ind over for jordspekulationen. Vi ved alle sammen i dette ting, at jordspekulationen om-

fatter flere midler end alt det, vi udbetaler til lønarbejderne, men det er Dansk Arbejdsgiverforening ikke interesseret i, men det var hr. Thomas Nielsen. Jeg forstår, at forholdet mellem hr. Thomas Nielsen og den socialdemokratiske regering er lidt svækket. Så kan man selvfølgelig sige, at så er det da meget godt, at får man ikke den, man elsker, nemlig socialdemokratiet, så må man nappe den, man kan få.

I denne situation vil jeg sige, at vi er enige med LO. Vi er enige i disse betragtninger, at man ikke kan fortsætte ind i disse blindgyder. Det er jo ensrettet politik, hvor man uafbrudt tager fra de arbejdende, tager fra børnene, tager fra de ældre, hvor man begrænser den sociale standard, hvor man begrænser uddannelsen, og hvor man aldeles ikke er interesseret i at røre ved nogen af de andre ting.

Vi vil ikke være med til en sådan politik. Vi synes, der ikke er noget mere skændigt end at rotte sig sammen mod de fattige. Jeg skal slet ikke tale noget om det selskab, man så har rottet sig sammen med. Men det, der står tilbage, er, at efter at statsministeren havde prøvet at lave et lovforslag, der nærmer sig tugthuslovgivningen fra 1929, er det alligevel lykkedes venstre, konservative, kristeligt folkeparti og centrum-demokraterne at bevare deres vetoet, og hvor socialdemokraterne ikke har nær så megen indflydelse som det medlem, der måske i forgårs til al skade for sig selv har meldt sig ind i det kristelige folkeparti.

Tror man da, man kan drive et sådant dobbeltspil? Tror man i virkeligheden, at arbejderklassen er sindet bare at affinde sig med, at vi herinde sidder som vældig begavede herskere? Det er vi jo. Flertallet i alt fald. Jeg hører til det mindre begavede mindretal, der har sagt: det går vist ikke med de forlig. Hver gang har forligspartierne sagt: det går vældig godt. Så kan man jo undersøge, om virkeligheden eller jeg er fuld af løgn. Men virkeligheden og jeg er i overensstemmelse, for det er gået dårligt. Det passer jo, for næsten hver anden måned kommer man og skal redde landet, og så forklarer man, at alle vi andres forslag ikke duer. Vi er ikke realpolitikere.

Hvad er realpolitik? Er realpolitik at tage de unges muligheder for uddannelse fra dem, at begrænse omsorgen for de ældre, de syge og børnene? Er realpolitik at lave nødretslov, som kun kan glæde vekselere og børnsfolk? Er realpolitik at foregive et stop for priser, når man samtidig indrømmer muligheder for, at de for-

[Knud Jespersen.]

højelser, der måtte ske i kraft af transport eller stigninger på andet, der kommer udefra, må indregnes? Er det realpolitik at fortælle de hårdt piskede folk, der bor i etagebyggeri, at nu laver vi huslejestop, når man den 1. oktober slap flodbølgen løs over deres hoveder, og når man ved, at til april går det løs igen? Det er det, man andre steder end i dette hus ville kalde for bedrageri. Er det realpolitik at forklare, at nu laver vi et effektivt prisstop uden at fortælle, hvem der skal sørge for effektiviteten? Der skal jo bruges flere hundrede prisinspektører, men det vil man ikke.

Jeg spørger handelsministeren: hvor mange skal der ansættes mere? Hvilke nye beføjelser vil man give monopoltilsynet? Man har jo afvist vores forslag om virkelig at give det beføjelser. Så står tilbage, at den realpolitik, der træder frem under al camouflagen, er lønstop. Dette lønstop er så nådigt over for de arbejdende, at det kun skal gælde i 3 måneder, for så træder der et nyt lønstop i kraft, som man også har været med til at vedtage med forligspartierne. Et lønstop, som siger: 2 pct. må I få for at arbejde, vel vidende at priserne steg fra august til september med 2,6 pct. Er det realpolitik? Eller er det bedrageri? Er det en tragedie eller en lykke at regere et land på denne måde? Vi anser det for at være en tragedie.

Prisstoppet bortfalder den 24. februar, og det kan jo ikke skade. Men samtidig indeholder det også en indrømmelse, at den begrænsning, vi havde i priser og avancer, virkede lige præcis, som vi påpegede, da man vedtog den: den virkede ikke.

Huslejen var jo faktisk stoppet, fordi man ikke skulle have stigninger. Det kan og vil vi ikke vende os imod. Det bortfalder den 28. februar. Så har man ryddet vejen for prisstigninger på huslejen til den 1. april.

Erhvervsvirksomhederne bliver ikke ramt af forslaget. Ud over det, jeg har nævnt, kan de, når lagrene er fyldt op, simpelt hen vente med at holde udsalg til efter denne periode.

Huslejestoppet får heller ikke nogen betydning for de varslede, men endnu ikke gennemførte huslejeforhøjelser pr. 1. december. Jeg forstår godt, at selv hr. Thomas Nielsen har måttet sige: dette er simpelt hen umuligt at acceptere.

Hvad betyder nu lønstoppet? Jeg har lyst til at spørge et forretningsudvalgsmedlem i LO: hvad betyder det lønstop? Ja, man kan se på

lønindkomsten i 1977. Vismændene går efter beregningerne ud fra, at den for arbejdere og funktionærer i private byerhverv vil blive ca. 144 mia kr. Hvis man så regner videre, vil man se, at timelønnen for arbejdere og funktionærer i private erhverv steg i 1975 med 19 pct. Det er ikke deres realløn. Jeg ved godt, at dagbladet Aktuelt somme tider regner de to ting sammen. I 1976 regnes med en 11,5 pct. stigning. I gennemsnit de to sidste år altså ca. 15 pct. i udbetalt løn.

Ud fra dette kan vi regne, at et forretningsudvalgsmedlem i LO, selv om han ikke er valgt, er med til at tage 15 pct. af 144 mia kr. eller 20 mia kr. fra de folk, der er i arbejde. Det finder jeg overordentlig interessant. Jeg finder, at det også er interessant, fordi det ensidigt er vendt mod lønmodtagerne, som efter den sidste statistik udgør omkring 81 pct. Det er en lidt ejendommelig facon, men den passer jo alt for uskønt til, hvad man vedtog under augustforliget, hvor man lagde 5 mia kr. i skat på det almindelige forbrug; 80 pct. af 5 mia kr., det er 4 mia kr. Altså igen har vi arbejderne til at betale 4 mia kr. mere i skat og få 5 mia kr. mindre i løn. Så fortæller man: men så skal folk nok også komme i arbejde.

Hvad gør man ved kapitalisterne, ved banker og forsikringsselskaberne? Handelsministeren kender jo en del til det. Jeg ved, at handelsministeren i sine unge dage virkelig fulgte den slags ting. Jeg ved også, at tilsynet med banker og sparekasser lige har offentliggjort deres omsætning for 1975. Den viser, at banker i 1974 havde en profit på 1.038 mill. kr. Men de er fredet. Det er realpolitik. I 1975 havde de samme banker en profit på 3.239 mill. kr. Men vi kunne da ikke drømme om at regere imod dem, der sidder på banker. Så lang tid, vi har de arbejdende og de arbejdsløse, så skal man bare blive ved. Hvis man tager skatten, så vil man nå det samme resultat.

Desværre er tiden jo ubehagelig kort, når man har mange ting, man gerne vil have sagt. Når hr. Thomas Nielsen siger, at der er ikke noget, vi kunne enes om, og at det måske var bedre med et valg, så vil jeg gerne understrege, at jeg er enig i, at et valg ikke løser nogen problemer, men dette folketing løser heller ikke nogen problemer ved at vakle igennem disse kriser og gøre præcis det, som tilfældige smågrupper – dem man ellers forbander – hvad 9 konservative, 8 kristne, 4 centrum-demokrater

[Knud Jespersen.]

vil. Men de vejer jo en hel masse imod en 500-600 oliearbejdere, der pludselig opdager, at de er blevet samfundsvigtige, samfundsnødvendige til 30 kr. og 80 øre i timen, og at de pludselig kan sætte det hele ud af kraft. Men bør man da ikke, i alt fald i socialdemokratiet, rette sig efter os, lytte lidt til fagbevægelsen? Jeg tror nok, man har gjort det. Men lyt lidt mere og drag så den konklusion, at man kan godt redde regeringen, men man kan ikke redde noget, der minder om arbejderpolitik, hvis man fortsat pantsætter sin frihed hos augustforligets partier. I dette overenskomstår har man haft indgreb fra forligspartiernes side første gang i marts 1975, så i september, derefter i august 1976, og nu har man det for fjerde gang. Og så taler man om, at man har respekt for demokratiet. Det er ikke det, vi forstår ved realpolitik.

Som det fremgår af det, jeg har sagt, er vi fortrinsvis imod. Vi synes, det er noget elendig makværk.

Brusvang (CD):

Man kan ikke tage ordet efter hr. Knud Jespersen uden i hvert fald at kommentere en enkelt af hans urimeligheder.

Jeg ved ikke, om man lagde mærke til – jeg har skrevet det næsten ordret ned – at hr. Knud Jespersen sammenfattede sin vurdering et sted i sin tale med, at dette lovkompleks var en sammenrotning af partier imod de fattige i samfundet.

Når vi nu lige tænker nogle ganske få dage tilbage og tænker på, hvem det egentlig var, der blev ramt af oliearbejdernes vilde strejke, var det dem ude i Hellerup, som havde 4.000-5.000 l olie liggende i kælderen? Nej, det var dem, der boede i de små lejligheder på Nørrebro, og som brugte petroleum til opvarmning. Det er bl. a. disse vilde strejker, som lovforslaget har til hensigt at bekæmpe.

Om de vilde strejker følgende på CDs vegne: Vi finder, at de vilde strejker efterhånden har udviklet sig til lidt af en folkesygdom. Vi opfatter de vilde strejker som et anslag imod dansk fagbevægelse, imod den position, den sikkerhed og den levestandard, som danske lønmodtagere er kommet op på. Det er dog den almindelige normale danske fagbevægelse, der har skaffet den ved lovlige midler og ikke ved vilde strejker.

Vi opfatter også de vilde strejker som et an-

slag imod dette samfunds retsbevidsthed. Hvor man hidindtil har betragtet en aftale som en aftale og et ord som et ord, oplever vi nu, at aftaler blot er noget, man tramper på.

På det økonomiske felt var og er de vilde strejker et meget beklageligt anslag imod augustforligets sigte. Den lønhamstring, som de vilde strejker var udtryk for, gjorde naturligvis, at forudsætningen for dette forlig i givet fald ville være totalt sprængt, inden det trådte i kraft, hvorefter man kunne kigge i vejviseren efter stabilitet og inflationsbekæmpelse.

Derfor finder centrum-demokraterne, at det er særdeles ønskværdigt, at vi har fået et forlig med regeringen om denne lovgivning om stop for priser, husleje og indkomst. Det, der for centrum-demokraterne at se er noget af det allervigtigste og noget af det, som CD brugte mange kræfter under forhandlingen på at få med ind i teksten, var bestemmelser om, at de lønaftaler, der blev fremprovokeret gennem overenskomststridige kampskridt, skulle være ugyldige. Der har været stillet mange spørgsmål om, hvilken betydning den bestemmelse har, når der ikke er bødesanktion. Jeg er ikke i tvivl om, at den i hvert fald har følgende virkninger: for det første er en arbejdsgiver, som måtte være tvunget til at indgå en sådan aftale, ikke fremover juridisk forpligtet. Han kan altså når som helst frigøre sig fra denne aftale under henvisning til, at den er ugyldig.

Men måske er det allervigtigste, at skulle der være en arbejdsgiver, som alligevel har accepteret at betale, og som har gjort det i nogen tid, kan den, der har gennemtruffet en ulovlig aftale, ikke i en overenskomstsituation støtte ret på denne aftale. Det vil være et ugyldigt grundlag for den overenskomstforhandling, der skal finde sted.

I forbindelse med oliestrejkerne vil jeg gerne erindre om den store debat og den efter centrum-demokraternes mening særdeles vigtige beslutning, vi traf i dette folketing den 5. juni om de fysiske blokader. Det var CD, der tog det initiativ, der udløste den debat, der vist varede 12 timer. Jeg husker tydeligt, at der fra mange sider rettedes bebrejdelser imod os, fordi vi på folketingets sidste dag holdt denne sag fast og tvang folketinget til at blive inde i 12 timer for at få løst dette problem. Men jeg fortryder ikke et eneste øjeblik, at vi tog det ansvar på os. For det cirkulære, som blev en følge af folketingets beslutning, et cirkulære, der ikke på nogen måde kriminaliserede yderli-

[Brusvang.]

gere, men som tydeliggjorde retstilstanden med hensyn til fysiske blokader, har i de situationer, vi har oplevet bl. a. under oliestrejken, vist sig at være af den største betydning. Der er ingen tvivl om, at hvis politiet ikke havde haft dette cirkulære i hånden og ganske nøje vidst, hvordan det skulle forholde sig ude ved Prøvestenen, og hvis blokadevagterne ikke også havde haft et nøje kendskab hertil, var den fysiske blokade, der var etableret, ikke blevet afviklet på fredelig vis. Så havde vi muligvis haft en eksplosion, som ikke hører sig til i et rets-samfund.

Dernæst lidt om tilblivelsen, lidt om det, der skete, medens dette lovværk blev til. Jeg husker, at en af kollegerne i kredsen af forhandlere, efter at vi havde haft sammenbruddet, hvor regeringen havde måttet tage en tekst tilbage, talte om, at vi oplevede – jeg håber ikke, man opfatter det blasfemisk – faktisk en skærtorsdag og en langfredag. Jeg vil ikke benytte denne lejlighed til et angreb på statsministeren. Tværtimod. Jeg vil gerne over for offentligheden understrege, at med al den respekt, jeg i øvrigt har for LO, fandt jeg, at den måde, LO førte sig frem på ved den pågældende lejlighed, var lidt for provokerende og var af en sådan art, at det faktisk var lidt af et slag under bæltet over for statsministeren.

Jeg har derfor fuld forståelse for, at statsministeren et øjeblik ligesom mistede fodfæstet, men mit parti respekterer til gengæld fuldt ud, at statsministeren genvandt sit fodfæste. Jeg husker, at der var en anden af forhandlerne, der i denne forbindelse talte om, at det var med en statsminister som med et flag, at det var smukkeste, når det var i modvind. Vi anerkender den indsats, statsministeren derefter har gjort for at finde en løsning.

Jeg vil også godt præcisere mit partis, centrum-demokraternes, stilling til spørgsmålet om kriminalisering af overenskomststridige handlinger. Jeg erkender, at også vi har overvejet, hvorvidt det ville være hensigtsmæssigt i visse tilfælde at give bøder, ikke bare den bod, der er tale om i arbejdsretten, men også en egentlig politibøde. Jeg er personlig meget stærkt imod dette, fordi jeg af erfaring fra min politivirksomhed ved, at dette at kriminalisere titusinder af mennesker er en uheldig ting. Politiet er i forvejen overbebyrdet med arbejde, og det vil af disse mennesker, der jo trods alt

blot har ført det, som de selv har anset for en naturlig lønkamp, blive opfattet som odiøst.

Det er den ene grøft, man ikke må falde i. Men jeg vil også advare mod, at man ikke falder i den anden grøft, nemlig den at godkende, at nogle ganske få hundrede mennesker kan lave aktioner, som totalt lammer samfundet, hvor det måske kun drejer sig om mindre lønkrav og et ganske lille antal personer, og hvor deres anslag mod samfundet, hvad enten det drejer sig om at lamme færgetrafik, togtrafik eller andet, naturligvis er helt ude af proportioner.

Her kommer jeg så til den rolle, som formandsinitiativet har spillet. Der er efter centrum-demokraternes opfattelse ingen tvivl om, at de mennesker, der står bag ved formandsinitiativet, har en langsigtet planlægning. De strejker, vi har oplevet, er kun enkelte eksempler i en serie, vi vil blive konfronteret med. At denne lovgivning så måske delvis kan bryde denne udvikling, er noget, vi håber på. Men jeg vil godt erindre om, at når formandsinitiativet – eller rettere visse af formandsinitiativets deltagere – her i weekenden skejede ud og fremkom med udtalelser om, at der pr. 1. januar ikke skulle sejle en færge, medmindre man fik sine overenskomststridige krav opfyldt, er der tale om en grov provokation og egentlig noget, der allerede er strafbart efter den gældende lovgivning, idet der findes bestemmelser, der beskytter de mere vitale samfundsfunktioner såvel som samfundets trafikmidler som post-, telegraf-, elforsyning osv. Retsstridige anslag herimod er strafbare, og der er en meget høj straf herfor.

Nu har disse bestemmelser hidtil ikke været anvendt, men det hænger måske lidt sammen med, at vi tidligere har haft et mere roligt samfund og ikke har haft disse små, meget målbevidste militante grupper, som aldeles uden ansvar sætter samfundets sikkerhed over styr, når det passer dem. Derfor har vi henstillet til regeringen, at når nu denne bestemmelse findes i straffelovens § 193, så må regeringen, selv om bestemmelsen ikke har været anvendt tidligere, ved sin justitsminister over for offentligheden vedstå, at en sådan bestemmelse nu engang findes i vor straffelov. Medfører udviklingen, at vi oplever begivenheder, hvorved denne bestemmelse bliver krænkede og betingelserne for dens anvendelse er til stede, må justitsministeren naturligvis også påtage sig det ansvar at

[Brusvang.]

søge at bringe den pågældende bestemmelse i anvendelse.

Dernæst til spørgsmålet om beredskab, som vi også har interesseret os for under de forhandlinger, vi har deltaget i. Det er ikke således, at centrum-demokraterne forestiller sig, at der skal laves gevaldige slagplaner med indsats af militær eller politi i den slags vanskelige forsyningsituationer. Men det, vi forestiller os, er ganske enkelt nogle mere praktiske foranstaltninger: spørgsmål om at sikre samfundet ved lagre og forsyninger på den ene eller den anden måde og ved, at særlig vigtige samfærdselsmidler, det være sig færger, fly eller andet, bliver betjent af tjenestemænd. Hvis den nugældende tjenestemandsløvgivnings troskabsbestemmelser ikke er tilstrækkelige, må vi opfordre regeringen til at overveje at indføre erklæringer for netop de pågældende tjenestemænd, så det er helt klart, at de ikke vil benytte strejke som led i deres overenskomstforhandlinger.

Til slut vil jeg blot om det foreliggende lovforslag sige, at det er et bevis på, at det altså endnu en gang har kunnet betale sig, at en række partier har sat sig sammen og ofret den fornødne tid på at finde et resultat og har holdt ud trods alle de vanskeligheder, vi har været ude for, og det har altså vist sig, at når statsministeren efter igen at have fundet sit fodfæste har haft det fornødne mod til at opfordre til en ny omgang, har dette ikke været forgæves.

Wilhelm (VS):

Handelsministeren havde i sin fremsættelse af dette forslag et blik tilbage på de sidste to års regeringspolitik. Jeg tror ikke, der er ret mange lønarbejdere i dette land, der vil genkende det tilbageblik, hvor det hele blev fremstillet som en udmærket politik, der stort set havde opfyldt sine formål og en gang imellem måtte suppleres med lidt stramninger og ekstra osv. Jeg tror, det ser anderledes ud for lønarbejderne i dette land.

Det, som handelsministeren startede sit tilbageblik med, og som han diplomatisk kaldte forliget af marts 1975, hedder ude omkring med fuld ret overenskomstindgrebet i marts 1975, forlængelsen uden lønforhøjelser af overenskomsterne ved tvang. Det blev direkte efterfulgt af asociale besparelser, af forringet social service. Umiddelbart efter det kom hus-

lejestigningerne, 10–12 pct., sagde man på forhånd. 40–50 pct. har vist sig at være det typiske. 60–80–100 pct. er ikke atypisk.

Så fik man takstforhøjelserne, fordi mange af besparelserne i virkeligheden lagde større byrder på kommunerne. I den periode fik man rekordprisstigninger, inflationen rundede de 12 pct. Arbejdsløsheden, som man ville bekæmpe med denne politik, voksede støt. Det bekæmpede man så videre med den ene millard kroner efter den anden i tilskud til kapitalejerne.

Oven i det hele gav man så los for en uhæmmet udstykning af ejerlejligheder. Da man gjorde det, det skal man også erindre sig en gang imellem, sagde man: dette større udbud vil få priserne på disse boliger til at falde. Forleden fik vi så prisopgørelserne fra Danmarks Statistik. Aldrig er priserne på ejerlejligheder steget så meget, som efter man gav los i februar i år.

Så fik man med augustforliget en påtvungen lønramme. Man fik den bebudede nedbrydning af dyrtidsreguleringen. Man fik afgiftsstigninger på 5 mia kr., og man har løbende lavet fusk med pristallet, så vidt det overhovedet lod sig gøre inden for rammer, der ikke var direkte lovbrud.

Det er på den baggrund, at reaktionen er kommet. Det, vi har set på det sidste, var vel at mærke reaktionen fra grupper af arbejdere, som normalt er stille og rolige, som for de flestes vedkommende er socialdemokrater eller partiløse, men som nu reagerer, simpelt hen fordi de er desperate.

Dette er jo aldeles uforståeligt og uforklarligt efter den beskrivelse, handelsministeren gav af de sidste 1½–2 års udvikling i økonomien herhjemme. Det er jo aldeles uforståeligt efter handelsministerens beskrivelse, at rolige mennesker i faggrupper, der aldrig har været og heller ikke i dag er domineret af nogen venstrefløjssgrupperinger, men af højrefløjssocialdemokrater og småborgerlige partiløse, reagerer desperat. Sagen er naturligvis, at handelsministerens beskrivelse ikke passer. Den gik på den heldige inflationsbekæmpelse, den heldige indkomstpøolitik.

Hvad inflationen angår, skal det da erkendes, at i en periode kom man ned på en forholdsvis lav rate, forholdsvis lav, efter hvad man har kendt de sidste 5 år, men noget som man for bare 10 år siden stadig væk ville have kaldt galoperende inflation, 6–7 pct.

Men det ophørte jo. Det ophørte jo så at

[Wilhelm.]

sige med augustforliget. Efter augustforliget er inflationsraten blevet næsten fordoblet. Det var jo til at forudse, og det har vi faktisk sagt i tide. I det øjeblik man sætter den automatiske dyrtidsregulering ud af kraft, er der virkelig ikke nogen som helst bremse på prisstigningerne her i landet, er der ingen motivering hos dem, der fastsætter priser, for at holde igen.

Derfor kan det ikke undre, at man netop efter augustforliget har fået en fordobling af inflationsraten. Men selv i den periode, hvor man fik den mildnet noget, synes jeg, det er værd at notere sig, hvad handelsministeren, økonomiministeren, regeringens talsmand, ved denne lejlighed ikke nævnte med et eneste ord, at det skete på bekostning af beskæftigelsen, at man i alle disse forlig, der blev remset op, og også de ting, der blev forbigået, simpelt hen har forfulgt andre mål på bekostning af beskæftigelsen, at man i direkte strid med de løfter, socialdemokratiet gik til valg på for kun 2 år siden, har bestemt sig for at bekæmpe betalingsbalanceunderskud og at bekæmpe inflation på bekostning af beskæftigelsen. Heller ikke et ord om, at man med augustforliget f. eks. direkte tog skridt til en forøgelse af arbejdsløsheden med ca. 30.000 på årsbasis. Regeringens egne beregninger, som vi ved foreligger, nægter den at lægge frem, så vi er nødt til at holde os til vores egne, som aldrig er blevet dementeret. 30.000 flere arbejdsløse som følge af augustforliget. Om dette beskæftigelsesproblem havde ministeren ikke engang beklagelse, ikke et ord om arbejdsløsheden, som i dag er større, end den var, da regeringen startede, og som, på trods af alle de byrder, man har pålagt lønarbejderne, har været støt stigende gennem hele perioden.

Det skyldes jo ikke lønglidning. De seneste tal, vi har for det, har økonomi- og handelsministeren selv oplyst i sidste uge i politisk-økonomisk udvalg på et spørgsmål derom. Her fik vi at vide, og det er da formentlig korrekt, hvad man fra lønstatistikkerne med de nyeste tal ved, at lønglidningen har været afdæmpet helt frem til tredje kvartal af 1976. Der blev oven i købet tilføjlet, at dette lønglidningsbegreb endda er et forkert begreb, for det indeholder de lønstigninger, der følger af produktivitetstigningerne, og som bekendt har der aldrig været så høj en produktivitetstigning her i landet som i de sidste 2 år med 15 pct. pr. år. Alligevel var denne falske lønglidning dæmpet

og dæmpet helt frem til tredje kvartal i 1976, og så er det stadig væk lønningerne, der skal holde for. Det har det været hele vejen gennem indkomspolitikken. Det, der har ligget bag, var den dødsyge påstand fra vismændene i foråret om, at der i Danmark gennem de sidste 7-8 år var opnået lønforspring i forhold til de lande, man konkurrerer med, på 20 pct. Det har vi bidraget til at dementere for længst. Som tidligere nævnt og trukket frem af mig i politisk-økonomisk udvalg i sidste uge har regeringen jo selv fundet ud af, at det ikke passer.

I handelsministeriets månedsrapport for oktober 1976 står konklusionen klart og tydeligt, og jeg skal gerne citere den endnu en gang – da jeg citerede den i politisk-økonomisk udvalg hævdede handelsministeren, i hvis ministerium disse beregninger er foretaget, at han kendte den ikke. Jeg går ud fra, at han kender den nu i hvert fald. Der står klart og tydeligt, at stigningen i lønudgift pr. produceret enhed fra 1966-75 kun er blevet ca. 1 pct. større i Danmark end i de lande, vi sammenligner med. Det er simpelt hen fødderne væk under den påstand, som alle partier her i salen, undtagen venstrefløj, og som hele pressen har brugt i deres hetz om, at der skulle være et betydeligt lønforspring her i landet. Det passer ganske enkelt ikke. Handelsministeriets egne beregninger bekræfter, at det ikke passer, og alligevel kører man videre i den skure.

Strejkerne er selvfølgelig kommet, fordi folk har gennemskuet dette og ikke kan bære mere, og slet ikke når det er forgæves, sådan som byrderne til løsning af arbejdsløshedsproblemet jo har vist sig at være. Strejkerne kommer, fordi folk er desperate, og ikke fordi de folk, der her er tale om på Dansk Eternit, oliechaufførerne, mælkechaufførerne osv., er systemnedbrydere. De er ikke traditionelt venstreorienterede, de folk, og de var bestemt ikke systemnedbrydere med deres strejker, de var blot desperate. Det er klart, at på et eller andet tidspunkt må de drage konsekvensen af deres opgør med indkomspolitikken og forstå, at det er et opgør med selve det kapitalistiske system, men det vil være falsk at sige, at det er det, der ligger bag deres reaktioner allerede i dag. Det kommer forhåbentlig.

Det førte til et hysteri over strejkerne herinde og specielt over oliechaufførernes strejke. Disse folk er lavtlønnede med et hårdt job, og de har simpelt hen fået deres lønninger låst

[Wilhelm.]

fast nu i 4 år. Det førte til et hysteri bl. a. ved, at man direkte usandt beskyldte dem for at lamme livsvigtige funktioner. Der gives ikke ét eneste eksempel på, at de har lammet en livsvigtig funktion, og ikke desto mindre kørte man den hetz op. Aldrig har man set så mange oplysninger om, hvor mange titusinder af gamle mennesker der boede i dårlige, fugtige lejligheder, der blev fyret giftigt med petroleumsovne, som i de dage. Den slags boligoplysninger har vi aldrig fået ud i massemedierne her i landet, før det kunne bruges mod oliechaufførerne, og Danmarks radio førte an i den hetz.

Hysteriet førte jo til, at man hele sidste torsdag sad og forhandlede noget, der kun kan betragtes som et direkte totalitært skridt. Man gik fra det igen, og jeg vil da gerne kvittere for handelsministerens forklaring på, hvorfor man gik fra det igen. Han sagde – og jeg tror, jeg fik det skrevet nogenlunde ordret ned – at mindre velbetænkte reaktioner end den, man nu er kommet med, altså reaktioner som dem, man påtænkte sidste torsdag, kunne have givet disse kræfter – og det var den politiske venstrefløj her i landet – vind i sejlene. Det var handelsministerens begrundelse for at komme med et forslag som dette og ikke med et som det, der forelå sidste torsdag. Det vil vi da gerne kvittere for. Her har venstrefløjen i hvert fald bidraget ved sin indirekte tilstedeværelse til at undgå den totalitære udvikling, som regeringen var langt, langt inde i sidste torsdag.

I stedet er der så kommet dette forslag, der hedder stop for pris- husleje- og indkomststigninger. Lad os se på prisstoppet først. Statsministeren har i aften i radioen udlagt det sådan, at det betyder, at der ikke vil komme én eneste prisstigning med rod her i landet. Der kan kun komme prisstigninger, som skyldes prisstigninger på importen. Det er ganske enkelt urigtigt, for endnu en gang må vi spørge, som vi har måttet før: hvad har man gjort mod rentestigningerne, som også påvirker priserne her i landet? Hvad har man gjort mod kursgevinsterne? Hvad har man gjort mod jordspekulationen? Hvad har man gjort mod sjakren med ejerlejligheder osv. osv? Vi kan blive ved med at komme med eksempler, her er bare nævnt nogle stykker. Der er intet gjort for 117. gang.

Desuden: kan man nævne mig én eneste udgiftsstigning bortset fra lønstigninger, som en

fabrikant, en arbejdskøber, ikke må lægge på sine priser? Kan man nævne mig bare én? I forvejen var der et avancementstop, og det mest interessante i denne forbindelse er jo, at regeringen i bemærkningerne til det nye forslag erkender, at den avancementstop var værd. Man siger det lidt mere diplomatisk, men det er jo i virkeligheden det, der står, og den eneste begrundelse for, at man nu kommer med noget andet. Det har vi jo hele tiden sagt. Avancementstoppen var sukker, der skulle få overenskomstindgrebet og de senere indgreb til at glide ned, og det var så elendigt, at selv om vi selvfølgelig ville have haft sympati for et avancementstop, så kunne vi ikke stemme for det, men måtte endda gå imod det på grund af det illusionsmageri, der lå i det. Nu kommer i bemærkningerne regeringens dokumentation for, at det var illusionsmageri. Det duer ikke. Og så kommer man med noget nyt, der selvfølgelig heller ikke duer. Det er jo fuldstændig ukontrollabelt, og det ved man. Det er jo grunden til, at avancementstoppen heller ikke fungerer. Det er aldeles ukontrollabelt, der er intet i dette prisstop.

Huslejestigningerne skal stoppe. Ja, lad os være ærlige og sige, at de betyder jo kun noget for det almennyttige byggeri. Det kan da også være vigtigt, at man har fået udsat de forhøjelser, der skulle træde i værk i januar, et par måneder foreløbig. Det kan vi da ikke have noget imod, men vi må samtidig påpege, at det selvfølgelig er et tveægget sværd, og det ved forligspartierne da også. Der er da også det motiv i det at prøve at få den mobilisering, der er i fuld gang mod huslejestigningerne, og som er meget fin i øjeblikket, ødelagt ved at forskyde datoen fra den 1. januar til den 1. marts, og derfor må vi sige, at den udsættelse må betragtes som en sejr. Den var ikke kommet, havde der ikke været denne mobilisering. Det kan man være overbevist om. Det er om at holde den mobilisering i gang. Som hr. Kjeld Olesen sagde: aftrapningen af rentesikringsordningen og af driftstilskuddene ville ellers have betydet en voldsom belastning. Ja, det vil de sandelig også, når de kommer til den 1. marts, og hr. Kjeld Olesen skal blive erindret om dem den 1. marts. Det er en ikke mindre voldsom belastning, hvis de kommer til den 1. marts.

Hr. Kjeld Olesen nævnte endvidere, at boligsikringen var sikret for de par måneder dér. Han glemte at sige, at hvis boligsikringen over-

[Wilhelm.]

hovedet er sikret for de par måneder, så er det ikke i kraft af dette forlig. Det er på trods af dette forlig, og det er ved hjælp af venstrefløjens stemmer.

Men det centrale i dette er lønindgrebene. På trods af at regeringen nu i hvert fald selv har fundet ud af – men ganske vist ikke har meget lyst til at fortælle det offentligt og kører det rundt i nogle fortrolige papirer, som ikke skulle have sivet ud, hvis ikke vi andre havde lagt dem på bordet – på trods af at man har fundet ud af, at det var urigtigt med dette lønforspring på de 20 pct., så kører man videre med, at det er lønningerne, der skal holde for. På trods af at Dansk Arbejdsgiverforenings statistik siger, at lønaglidingen har været afdæmpet helt frem til 3. kvartal i 1976, så er det lønningerne, der skal holde for.

Indgrebene, som er hensigten med det her, sker endda især på normallønsområdet, og det vil sige for de lavtlønnede. Men indgrebene er forsøgt gennemført over hele linjen, og i den principielle vurdering af disse indgreb kan jeg erklære mig enig med hr. Gert Petersen. Derimod vil jeg nok tilføje, at jeg tror, bortset fra den principielle vurdering, som selvfølgelig må gå på hensigten med det her, vil praksis vise sig temmelig anderledes end hensigten.

Lad os tage § 11, som gør visse lønstigninger ugyldige. Hvad vil det sige? Man kan jo godt erklære, at de er ugyldige. Der er ingen sanktioner. Hvad vil man gøre ved de arbejdsgivere, der alligevel føler sig nødsaget til at betale de lønstigninger, fordi folk er desperate, folk aktionerer, og det uanset hvor meget man prøver at tromle her? Man har jo forsøgt at kriminalisere allerede med augustforliget. Hvad vil man gøre ved det? Og selv om man kan gøre noget ved det, så vil jeg da godt sige, hvad vi bliver nødt til at anvise. Det er da klart, at man må føre den lønkamp videre, og det, der er ugyldige lønstigninger, er altså kun dem, der er kendt overenskomststridige i arbejdsretten; men hvis lønarbejdere på en arbejdsplads eller i et fag er stærke nok til at tilkæmpe sig en lønstigning under disse vilkår, så er de også stærke nok til at tilkæmpe sig denne lønstigning samtidig med et krav om, at arbejdsgiverne slet ikke indbringer den for arbejdsretten, og så er der ikke noget med § 11. Det må selvfølgelig være vejen for lønarbejderne i denne sag.

Tilsvarende på hele normallønsområdet. Vejen må jo være, at man slås for de lønstigninger, og man får dem. Og så kan man nok så meget sige, at de ikke må lægges på priserne. Det er ikke lønarbejdernes hovedpine. Og hvis arbejdsgiverne har lyst til at lægge dem på priserne eller føler sig nødsaget til at lægge dem på priserne, ja, så er det jo som påvist uden ende, hvad der i øvrigt kan lægges på priserne, og det er da ganske ukontrollabelt. Selvfølgelig skal han så ikke kalde det lønstigninger, så må han kalde det noget andet, og så kan man i øvrigt ikke kontrollere det.

Det er klart, at den lønkamp vil skride videre. Det er også klart, at det her ikke bliver det sidste indgreb, og jeg vil benytte lejligheden til stærkt at advare mod det, man er ude på, som tidligere har været nævnt i dagspressen, og som har været nævnt især af den radikale ordfører her i dag, at prøve at fratage mennesker deres ganske almindelige borgerlige rettigheder i henhold til bistandsloven, fordi de laver noget, der ikke er ulovligt, men som man kalder overenskomststridigt. Det er et ganske alvorligt ekstra skridt ud i den totalitære stats-tendens, som jeg har nævnt. Vi kan selvfølgelig ikke forhindre, at man gør det herinde, men jeg kan sige én ting sikkert, og det er, at historien ruller videre, og historien lader sig ikke standse af, at nogle bureaukrater herinde forsøger med disse indgreb at redde kapitalismen, som er i krise. Man kan kriminalisere, og man kan måske få en effekt af det, så længe det er 400 mand, der overtræder loven. Men det har ingen effekt, når det er 400.000, og det bliver det.

Lembourn (DM):

Ud fra en stærk skepsis over for disse forligsforslag udtalte hr. Christophersen, at man fra venstres side ønskede, hvad han kaldte en strammere omkostningspolitik. Jeg vil godt spørge hr. Christophersen, hvad han egentlig lægger i dette udtryk. Det er generelt teoretisk, men hvad betyder det kontant?

Senere i talen angreb hr. Christophersen prisstoppet for – og jeg tror, jeg citerer korrekt – at være for rigoristisk. Jeg vil gerne spørge: Ja men hvad vil venstre da sætte i stedet? Hvordan ville venstre formulere den form for prisstop, som venstre selv i øvrigt tidligere har ønsket? Og endelig kan der jo umuligt være nogen logik i, at man først angriber disse forslag

[Lembourn.]

for ikke at være stramme nok og derefter siger, at de er for stramme på et af områderne. Hvor er konsekvensen?

Hr. Gert Petersen fra den anden side af salen sagde, at man godt ville have taget et medansvar, men vi fik ikke at vide for hvad. Så her ser vi altså kritik imod et forlig, som det med enormt besvær er lykkedes at få sat sammen fra begge sider i salen, men uden at vi får at vide, hvad de pågældende kritikere vil sætte i stedet, og uden at der er nogen logik i angrebene. Det ville unægtelig have givet debatten noget mere kvalitet, hvis vi havde hørt, hvad man i stedet kunne have tænkt sig. For som det er fremgået af alle forligspartiernes ordføreres taler, har de været åbne, meget åbne, for at diskutere ændringer.

Vel, det afgørende i denne situation er, at vi på den ene side stod med muligheden for et valg og på den anden side muligheden for, at et flertal kunne skabe et forlig.

Hvis statsministeren ikke havde været så stædig, som han er, og det er ment som en kompliment, så havde vi nok fået et valg. Det ville for det første have betydet, at inflationsbekæmpelsen var blevet udsat og den økonomiske krise forværret. For det andet, at der ville have været dårligere forhandlingsmuligheder her i folketinget efter valget, end der er nu, og de er jo ikke alt for gode. Og for det tredje, at der øjeblikkelig ville være kommet en udenlandsk reaktion med en mistillid til kronen. Derfor er det en lykkelig ting, at vi undgik et valg. Jeg tror, det er helt afgørende for befolkningen, at dette lykkedes, at det lykkedes folketinget at være arbejdsdygtigt og et flertal at tage en beslutning, som enhver ved har betydet, at alle, der har deltaget i det, har måttet opgive særstandpunkter og har måttet bøje sig mod hinanden. Jeg tror, det er godt for demokratiet, at det lykkedes.

Mange har påpeget, også ordførerne for forligspartierne, at der er mangler ved disse forslag. Men det er da klart. Selvfølgelig er der det. Det er et forsøg, man her gør, et forsøg, som man ikke har prøvet på samme måde tidligere, og derfor kan man ikke overse alle virkningerne af det. Ingen af os kan påstå, at nøjagtig sådan og sådan vil det gå. Men vi gør altså et forsøg og har et reelt håb om, at det kan give nogle reelle positive virkninger.

Dette er efter min opfattelse et valg mellem at prøve at gennemføre et forlig, som måske

ikke vil nå alt det, som vi håber på, på den ene side, og helt kaotiske tilstande på den anden side, og derfor kan jeg anbefale, at man stemmer for lovforslaget.

Maisted (FP):

Som mindre erhvervsdrivende, så længe det varer, er det nærmest en tragikomisk oplevelse. På grund af ulovlige arbejdsnedlæggelser, der er opstået, fordi der ikke er overensstemmelse mellem den løn, det offentlige betaler for en arbejdsydelse, og den løn, erhvervslivet er i stand til at betale, ønsker man at straffe erhvervslivet.

Kristeligt folkeparti og de øvrige små forligspartier kunne ikke få en yderligere straf pålagt de arbejdere, der gennemførte overenskomststridige arbejdsnedlæggelser, hvilket selvfølgelig også var uholdbart. Til gengæld er det lykkedes de små forligspartier at få kriminaliseret de små virksomheder, der ikke kan eksistere, når deres indtjening går ned, og derfor er nødt til at blæse på dette prisstop. Dette lovforslag betyder, at de små virksomheder skal gå ned i indtjening.

Hvordan er situationen for de små virksomheder, der den sidste halve snes år har måttet betale for lønstigningerne? De økonomiske vismænd siger, at denne udvikling har været ensbetydende med, at der har været tilbagegang i den del af erhvervenes værditilvækst, som umiddelbart er tilfaldet virksomhederne, og som skal dække aflønning for ejernes og deres hustruers arbejdsindsats, afskrivning, reparationer og vedligeholdelse samt endelig nettokapitalafkastet, omfattende såvel renter af lån som skatter og forrentning af egenkapitalen. Industriens indtjeningsforhold i de seneste år er belyst ud fra den af Danmarks Statistik udarbejdede regnskabsstatistik og finansieringsinstittutets regnskabsmateriale. Det fremgår heraf, at industriens indtjening efter konjunkturomslaget er reduceret væsentligt.

De økonomiske vismænd siger yderligere til belysning af dette forhold, at i 1975 var forrentningen af egenkapitalen 2,8 pct. imod 18,7 pct. i 1974. Dette betyder med den gældende avancelov og den nye lov, at der ikke vil blive investeret én krone i de mindre virksomheders produktionsapparat. Det betyder, at der med denne lovgivning er givet en opfordring til 100.000 virksomheder til at lukke og dermed forøge arbejdsløsheden.

De små virksomheder, der er rygraden i dansk

[Maisted.]

erhvervsliv, har nu tydeligt fået at vide, at de tilhører en minoritetsgruppe, der ikke er grund til at tage hensyn til. Der er ikke forståelse for, at de små virksomheder betyder arbejdspladser for 100.000 arbejdere. Dem kan man åbenbart undvære.

Det er en utrolig naivitet, hvis dette folketing tror, at bageren, smeden og den mindre industrivirksomhed vil fortsætte med at være sorteper i en politik, der betyder, at de langsomt, men sikkert vil blive kvalt i det bureaukratiske system.

Kirsten Jacobsen (FP):

Hele den danske befolkning ved godt, at vi er i en økonomisk meget alvorlig situation. Den er også godt klar over, at der skal drastiske indgreb til. Jeg tror også, at alle godt vil være med til at bringe de nødvendige ofre, men det eneste, som de må forlange til gengæld, er, at det, man vedtager, også hjælper noget.

Det forslag, som er en del af det store forslag, og som omfatter det midlertidige huslejestop med de øgede statstilskud til de sociale boligelskaber, hjælper i hvert fald ikke et hak, og så er det ensidigt vendt mod den produktive del af befolkningen, fordi i den private udlejningssektor bliver det jo grundejerne, som alene skal betale, hvorimod man for de sociale boligelskabers vedkommende lader skatteyderne betale. Lejerne i de sociale boligelskaber kommer jo også selv til at medvirke til at betale for huslejestoppet, for de er jo i de fleste tilfælde også skatteydere, men grundejerne kommer altså til at betale både for deres egne private udlejningsejendomme og for de tilskud, man ekstraordinært yder til de sociale boligelskaber.

Jeg ved ikke, om vi kan få andre end forligspartiernes medlemmer til at tro på, at der er noget som helst fornuftigt i dette bluffnummer. Ensigtigt hjælper man igen de sociale boligelskaber til at fortsætte deres lejerfjendske og asociale virksomhed, men nu synes jeg snart, det er på tide, at folketinget vedtager, at lejelovens § 35 om ågerlejer også kommer til at gælde for de sociale boligelskaber.

På side 12 i bemærkningerne til lovforslaget skriver man noget om, hvordan driftslånene til de sociale boligelskaber skal afvikles, og det går i al sin korthed ud på, at de statslån, som man har modtaget, og som man nu skal begynde at afdrage, kan man ikke afdrage, og så

får man et nyt statslån til at betale afdragene på det statslån, man i forvejen har.

Jo, det er lystige tider, men med den udvikling, man satte i gang, da man indførte 50-årige rente- og afdragsfrie lån i boligforliget, er vi jo bare kommet et skridt længere på vejen. Og nu har man altså samtidig med det her fået gennemført en ordning, som gør, at boligsikringsydelseerne skal udbetales i denne periode efter de samme satser som i øjeblikket, på trods af at lønindtægterne er steget med 13 pct., og på trods af at man efter den almindelige udvikling skulle have anvendt 1975-indkomsten med 25 pct. Men er det så de samme, der har vedtaget det? Nej, her oplever man det mærkværdige, at den ene del af dette forlig tuser man igennem med den højre side af salen ved hjælp af de konservative, og det, de ikke vil være med til, o. k., det gennemfører man med VS og kommunisterne. Det er i hvert fald en løselig måde, for at sige det mildt, at føre politik på, hr. statsminister, og jeg tror heller ikke, det er særlig holdbart. Men hvad, hvis regeringen kan sidde julen over, så skal den nok også være glad for det.

Man har ikke med et eneste ord i forbindelse med dette forbud mod huslejestigninger nævnt noget som helst om, hvad man kunne tænke sig at gøre for parcelhusejere og ejerlejlighedsejere, som også får stigninger 1. januar. Det er igen sådan nogle pariaer, som bare må klare sig selv, eller som hr. Ømann engang sagde: de ligusterfascister, bare vi kan få dem slået ihjel hurtigst muligt. Den opfattelse deler nu altså også det konservative folkeparti. Det tror jeg det konservative folkepartis vælgere vil blive meget, meget glade for at høre.

Men man skal jo ikke overraskes i denne verden, og når man går videre igennem forslaget, finder man også ud af, at på nogle områder kan forslaget komme til at betyde huslejestop ikke i 2 måneder, men i 2 år og i et andet tilfælde i 5 år, for hvis man sammenholder lovforslagets bemærkninger til § 9 om, at der ikke må foretages lejeforhøjelser hverken i bestående lejemål eller ved genudlejning, med de bestemmelser, der gælder i lejelovens § 35, stk. 2, må det betyde, at hvis man er så uheldig, at man kommer til at forny enten et erhvervslejemål eller et beboelseslejemål i denne 2 måneders periode, så er man afskåret fra at kræve huslejeforhøjelser for beboelseslejemålene i 2 år og for erhvervslejemålene i 5 år. Men det skriver man ikke noget om. Enten er det noget

[Kirsten Jacobsen.]

utilsigtet og noget teknisk, eller også så er det sådan noget, man smugler ind ad bagdøren, men oppe i udvalget kan vi jo få stillet de nødvendige spørgsmål og også de nødvendige ændringsforslag, så vi i hvert fald får den del af forslaget ændret.

Jeg må undre mig over, hvordan det har været muligt at få det konservative folkeparti med til at stemme for noget sådant. Mon det konservative folkeparti har gjort sig overvejelser over, hvad der vil ske for de grundejere, der har moderniseret deres ejendomme, og som lovligt har varslet huslejestigninger? Mon også man har gjort sig overvejelser over, hvad der vil ske, hvis man nu har været en pæn og lovlydig borger og været meget kvik til at få brandsikring sat i stand, eller hvis man har fulgt regeringens og folketingets opfordring om at spare på energien og sat termoruder i osv., og man på fuldt lovlig vis har varslet disse huslejeforhøjelser? Så sker der bare det, at så må de grundejere altså give et ekstra tilskud foruden de skatter, de betaler, for de kan ikke få nogen dækning i den periode, som man vedtager. Det gør man med en flot håndbevægelse, og det får man oven i købet det konservative folkeparti til at stemme for.

Jeg tror, udvalgsarbejdet vil vise, at det bliver ganske overordentlig besværligt både at administrere og kontrollere § 9 og § 10, og jeg synes, det er halsløs gerning overhovedet at forsøge at gennemføre det. Måske har forligspartierne og dermed altså også det konservative folkeparti kun det ene politiske formål med det her at få givet nogle ekstra tilskud, således at de sociale boligelskaber kan klare sig et ekstra kvartal uden at gå konkurs, og det er naturligvis legalt at have det synspunkt, men så synes jeg, at man heroppe fra talerstolen skal fortælle, at det er det, man vil, for det er jo sådan set det eneste reelle, der ligger i dette forslag, hvorimod man giver det udseende af at være noget helt andet. Om et par måneder vil det nok vise sig, det er jeg helt sikker på, at fremskridtspartiet havde ret igen. De sociale boligelskaber vil stå i en anden krise til marts, og så vil de komme rendende til folketinget og sige: åh ja, men da I vedtog det, havde vi jo forventningen om, at det også var noget, I ville gøre i fremtiden. Det stod Lejernes Landsorganisations formand og fortalte her i radioen kl. 18.30, og lad os se, om han ikke får ret. Tiden vil vise det.

159 Ft

Kurt Hansen (VS):

Allerede under forhandlingerne omkring augustforliget sagde vi fra venstresocialisternes side, at det grundlag, som augustforliget byggede på, dette asociale, arbejderfjendske grundlag, måtte fjernes. Vi påpegede, at det kunne ske ved en massiv modstand fra arbejdspladsers og fagforeningers side, og det er jo faktisk det, der er sket. Vi påpegede sammen med andre partier, at det var nødvendigt og vigtigt, at der i de her situationer blev rejst lønkrav som aldrig før. Det, vi faktisk har set, er, at flere og flere arbejdspladser har fulgt denne henstilling, de har forsøgt, og mange har med held allerede sprængt den 2 pct. ramme sønder og sammen, som augustforliget lagde op til. Nogle af dem godt nok igennem arbejdskampe, som har været vældig meget omtalt i pressen, men der er jo også kommet en stribe andre lønforhøjelser igennem ude på arbejdspladserne, som slet ikke er blevet omtalt. Jeg har udmærket kendskab til massevis af lønforhøjelser, som er sket inden for det grafiske område, ikke mindst inden for bogbinderområdet, hvor jeg selv kommer fra. Dér havde jeg mulighed for for ganske kort tid siden at diskutere det med mange tillidsmænd og kammerater inden for området, og det viste sig, at det var virkelig store lønforhøjelser, der var slået igennem dér. Det kan vi jo kun hilse med tilfredshed, og de små lynhurtige effektive nålestiksaktioner var det middel, der virkelig viste sig at være effektivt i en sådan situation.

I forbindelse med det lovforslag, der nu ligger til behandling her, sagde handelsministeren, at det var betinget af to ting, dels af strejkerne, dels af den fornyede tendens til prisstigninger. Vores ordfører, hr. Wilhjelmsen, har været noget inde på begge dele, men jeg vil godt udbyde det omkring strejkerne en lille smule.

Handelsministeren beskæftigede sig hovedsagelig med benzin- og oliechaufførernes konflikt og sagde, at konflikten virkede foruroligende på mange mennesker. Det er da muligt. Det er da muligt, at en sådan konflikt har virket foruroligende på de mennesker, som har siddet i de dårlige lejligheder og frosset, og det er da også muligt, at det har virket foruroligende på dem, der ikke kunne få en lægevagt en enkelt dag, men man har ikke bare med én eneste sætning i hverken radio, tv eller borgerlig presse prøvet at hive frem, at det var arbejdsgiverne, der ikke ønskede at gå til forhandlingsbordet. De provokerede simpelt hen

[Kurt Hansen.]

disse mennesker til at foretage de handlinger, der blev foretaget, og det er, som hr. Wilhjelm har været inde på, ganske almindelige mennesker, der er blevet trådt så meget på, at det udløste en ganske spontan reaktion, de ville simpelt hen ikke finde sig i det mere, men det har man ikke omtalt. Lønninger, arbejdstid, alle mulige dårlige og usunde arbejdsforhold omkring dette erhverv har man ikke trukket frem. Nej, naturligvis har man da ikke gjort det. Man skulle forsøge at få så stor en del af befolkningen som overhovedet muligt til at hetze imod olie- og benzinchaufførernes efter VS' mening retfærdige kamp.

Vi ved jo også udmærket godt, at disse chauffører og mange andre, som arbejder under normallønsområdet, simpelt hen ikke har fået lønstigninger inden for de sidste 3-4 år. Kapitalejerne har sat deres lønblokade ind godt bakket op af den socialdemokratiske regering og de øvrige forligspartier. Vi ved også udmærket godt, at nu ser det ud, som om perioden for lønblokaden ikke bare skal være 4 år, men den skal være 6 år. Det er jo på baggrund af de kommende overenskomstforhandlinger helt oplagt, at der ikke bliver ret mange øre hverken til de lavtlønnede eller til nogen som helst andre i den forbindelse.

Nej, det, man er ved at lave her, det makværk, som det er blevet kaldt fra andre ordførere, og det kan jeg godt tilslutte mig, er simpelt hen bare et sidste desperat forsøg på at få stivet et forlig af, der for længst er gået til grunde.

Handelsministeren gjorde i sin mundtlige fremsættelse opmærksom på, at det nok ikke var så populært endda, men at popularitetens partier nok skulle komme væltende herop på talerstolen under debatten. Jeg er ikke i tvivl om, at handelsministeren bl. a. hentydede til venstresocialisterne i den forbindelse, men må jeg sige til handelsministeren og hans meningsfæller for den sags skyld: kald det bare pop, men det dækker ikke over de rævekager, som forligspartierne selv har bagt i årenes løb. Vi vil til stadighed kæmpe for, at byrderne af det kapitalistiske samfunds krise ikke kastes over på lønarbejderne. Handelsministeren er velkommen til at kalde det pop. Vi vil fortsat gå til kamp imod arbejdsløsheden, som handelsministeren ikke havde så meget som et eneste ord tilovers for i den tale, der blev holdt her kl. 17.30. Handelsministeren kan godt kalde

det pop, hvis han synes, det er pop, at vi er nogle partier, der stadig væk holder fast ved, at det er de væsentlige og centrale problemer.

Hr. Kjeld Olesen var kort inde på at nævne ordet arbejdsløshed og satte det i relation til augustforliget, som skulle være et udtryk for solidariteten med de arbejdsløse. Da er det jo netop, at vi flere gange har nævnt heroppefra og sidst ved vores ordfører, hr. Wilhjelm, at augustforliget faktisk er med til at kaste 30.000 yderligere ud i arbejdsløshed, og det er ikke bare på noget som helst tilnærmelsesvis rimeligt grundlag blevet modbevist eller gendrevet. Det står stadig væk som en lysende klar kendsgerning.

Det er jo netop perspektivet: flere arbejdsløse under dække af, at man forsøger at argumentere lidt for, at vi skal redde betalingsbalancen og holde inflationen nede. Men det lysende klare perspektiv for den økonomiske politik, som regeringen har ført, er stadig væk, at der kastes flere og flere ud i arbejdsløshed og flere og flere byrder bliver væltet over på arbejderklassen og lønarbejderne.

Handelsministeren sagde videre, at det var ikke muligt at lave et absolut prisstop, det var ikke muligt at lave et absolut lønstop. Det er jeg helt enig med handelsministeren i, men det er lige så absolut umuligt at lave det, som forligspartierne forsøger at foregøgle offentligheden, nemlig en socialt afbalanceret indkomstpolitik. Det kan simpelt hen ikke lade sig gøre at lave en sådan i et kapitalistisk samfund. Det tror jeg også er blevet trukket frem i enkeltheder heroppefra af vor ordfører.

Nu var LO-toppen jo smart nok til at sige til regeringen: hvis I gennemfører jeres kriminaliseringsforslag, vil det være umuligt at holde arbejdspladserne og de aktive fagforeninger bare nogenlunde i ro. Så det kriminaliseringsforlig, som forligspartierne faktisk var blevet enige om, nåede aldrig frem til folketingsalen. Forslaget, som var udarbejdet i arbejdsministeriet, nåede kun at blive aftrykt i en stor københavnsk formiddagsavis. Men jeg synes, man skal lægge mærke til, at det var udelukkende LO-bossernes bekymring for uroen på arbejdspladserne, der hindrede, at man kunne have tituleret forligspartierne kriminaliseringspartierne.

Nu har der jo inden for den seneste tid, sidst fra hr. Ninn-Hansen, været røster fremme om, at vi må til at have sat boden i arbejdsretten op. Det er ikke alene hr. Ninn-Hansen, der har

[Kurt Hansen.]

gjort sig til talsmand for dette synspunkt, det ved vi at Dansk Arbejdsgiverforening også har gjort. Jeg ville i den forbindelse godt spørge handelsministeren eller andre ministre, hvis der for en gangs skyld var én, der ville svare på det: vil man i forbindelse med den lovgivning, man er ved at vedtage på nuværende tidspunkt, kunne give en større bod i arbejdsretten? Man taler om prisstop, man taler om stop for tjenesteydelser. Ja men med hvilken hjemmel i lovgivningen har man adgang til at sætte boden i arbejdsretten op? Det vil jeg meget gerne have at vide.

Nu er det jo klart fremgået, at vi er absolut modstandere af det forlig, der er blevet sammenflikket her, og vi mener, som vi har trukket det frem ved flere lejligheder, at det, der må være arbejderklassens svar, er det, som B&W-arbejderne er begyndt på. Det er en selvreduktion af arbejdstiden, en generel arbejdsreduktionsættelse til 35 timers arbejdsuge, og vi mener endvidere, at nogle af de røster, som var fremme på formandsinitiativets konference her i weekenden, må følges. En bredere og lokal koordinering af arbejderklassens kampe og aktiviteter ude i det lokale område må være svaret på det makværk, der bliver lavet her.

Hilmar Baunsgaard (RV):

Den situation, der har behersket det danske samfund den sidste uges tid og dermed også optaget sindene her i folkettinget, må nødvendigvis ses på baggrund af, at folkettinget i foråret 1975 ophøjede overenskomsterne til lov. Derved påtog folkettinget sig et direkte ansvar for, at overenskomsterne blev overholdt.

Handelsministeren sagde i sin tale, at et pris- og lønstop var utopi. Jeg skal lade den bedømmelse stå for handelsministerens egen regning. Men den omstændighed, at folkettinget ved lov har pålagt arbejdsmarkedet nogle overenskomster, førte i sig selv til, at man allerede på grund af folketingets beslutning i 1975 ikke kunne gennemføre et egentligt lønstop.

Det siger sig selv, at landets lovgivende forsamling er den første, der er forpligtet til at respektere landets love, og når man ved lov har pålagt arbejdsmarkedet en overenskomst, der indeholder visse muligheder for lønregulering, løntillæg, i overenskomstperioden, så kan folkettinget selvsagt ikke i den periode, hvorom de har lovgivet, bryde deres eget pålæg til arbejdsmarkedet og forbyde lønstigninger. Derfor

kom man nødvendigvis til det resultat, at et egentligt lønstop ikke var gennemførligt. Myn-dighederne må nu engang være de første til at overholde egne love.

Når man så ser på resultatet, må man spørge: hvad er da blevet resultatet af, at man har accepteret dette synspunkt? Og det går jo igen i det forslag, der i dag er til behandling, at de overenskomster, arbejdsmarkedet er blevet pålagt, respekterer folkettinget selvfølgelig.

Men hvordan er resultatet blevet? Jo, resultatet er, så vidt jeg kan bedømme det, blevet, at virksomhederne fortsat er forpligtet til at overholde overenskomsterne, det vil bl. a. sige forpligtet til at give visse løntillæg, f. eks. på hele det store område, hvor der aflønnes efter anciennitetsprincippet. Efter dette lovforslag vil fortsat ingen virksomhed kunne nægte at give den overenskomstforpligtede lønforhøjelse. På disse områder, hvor der altså er overenskomsthjemmel til lønregulering, er virksomhederne forpligtet af folketingets beslutning til at give lønforhøjelser. Men derefter forbyder man virksomhederne at indregne disse lovpligtige lønforhøjelser i priserne.

Man har altså, så vidt jeg kan bedømme det, den indstilling, at vi nødvendigvis må respektere, at man ikke kan gennemføre et lønstop, man skal respektere det, man selv har givet som lov. Man pålægger virksomhederne at respektere det, men man giver ikke virksomhederne mulighed for at leve med dette, som man har pålagt dem ved lov. Man har på dette område i det fremsatte forslag ikke respekteret folketingets egen lovgivning. Det er derved, resultatet er blevet skævt.

Man udarbejder ingen sanktioner mod dem, der er årsagen til uro, til overenskomststridige og ulovlige konflikter på arbejdsmarkedet, men man straffer den virksomhed, der lovlydigt efterlever de gældende overenskomster.

I sig selv er en sådan skævhed betænkelig. Men derudover står tilbage spørgsmålet om, hvordan det såkaldte formandsinitiativ i den kommende tid vil og kan agere. Vi ved, at vi står over for en gruppe af folk, der ønsker at nedbryde det arbejdsretlige system og ikke under noget forhold ønsker at tage hensyn til landets økonomiske vanskeligheder.

Men dermed er vi tilbage til det, der var udgangspunktet for den sidste halve snes dages alvorlige situation. Folketinget var forpligtet til at søge respekteret den lovgivning, det selv havde givet. Men det betød også en forpligtelse

[Hilmar Baunsgaard.]

til at forsøge på at modvirke og selvfølgelig meget hurtigt afskaffe de ulovlige konflikter foranlediget af folk, der ikke ville respektere den lov, folkettinget havde givet.

Jeg mener ikke, at man kan anse det for gavnligt, at man på den baggrund ved en lovgivning direkte rammer virksomhederne, også og især dem, der lovlydigt retter sig efter de arbejdsregler, folkettinget har givet, men reelt fritager dem, der ikke efterlever dem og iværksætter overenskomststridige kampkonflikter på arbejdsmarkedet. Jeg mener, at dette for folkettinget og for retsvæsenet er en ganske overordentlig alvorlig situation, som nødvendigvis må med i bedømmelsen af den sag, vi her har til behandling.

Henning Philipsen (SF):

Den tale, som handelsministeren holdt, da vi startede på dette aftenmøde, gav for så vidt baggrunden for det, vi nu diskuterer. Jeg synes, talen var ganske klar og tydelig, for det, der blev sagt, var, at baggrunden for den lovgivning, som vi her står over for, var de aktioner, der fandt sted på arbejdsmarkedet i den foregående uge. Det er dem, der resulterer i en lovgivning som den, vi nu ser.

Efter handelsministeren har vi hørt en stribe af talere her i folkettingen, som på nogle få undtagelser nær ensidigt beskæftiger sig med én ting, nemlig den fantastisk uansvarlige optræden, som strejkende arbejdere udviser i dette land. Uden at man har haft så meget som ét eneste fordømmende ord tilovers både for arbejdsgiverne og for så vidt også tilovers for sig selv. For hvad er baggrunden for det, vi oplevede i sidste uge, og for det, vi oplever nu? Baggrunden er den enkle, at det danske samfund i øjeblikket står i en konfliktsituation, som alle, der ikke har bind for øjnene, måtte kunne forudse ville komme. Denne situation er et resultat af en politik, som tog sit udgangspunkt i EF-tilhængerens argumentation forud for Danmarks tilslutning til De europæiske Fællesskaber. Hvad sagde man i 1972? På nogle få undtagelser nær sagde alle de, der nu har stået her, forud for oktober 1972, at der ingen grænser var for den lykke, velstand og velsignelse, som ville overgå det danske samfund, hvis vi kom med i EF, og at der ingen grænser var for de ulykker, som ville ramme dette lille fredelige folk, hvis vi holdt os udenfor. Og hvordan er det så gået? Jo, det er gået

sådan, at alle ulykkerne har ramt os, efter at vi er kommet ind, og at både de lykkelige tilstande og velsignelserne er udeblevet. Dokumentation kunne synes unødvendig, men lad mig alligevel gøre opmærksom på et par enkelte ting.

Det er af andre talere i dag tidligere dokumenteret, hvordan man i 1974 aftalte et boligforlig, som betød enorme huslejestigninger. Det var det første. For det andet blev dette såkaldte store boligforlig lov i foråret 1975 på trods af alle advarsler; og i mellemtiden, nemlig i foråret 1975, vedtog folkettingen at ophøje til lov forligsmandens mæglingsskitse, som vel at mærke ikke var tiltrådt af nogen af arbejdsmarkedets organisationer eller hovedorganisation. Det betød, at alle, som var og er beskæftiget under normallønsområdet – og det er i de fleste tilfælde de lavest lønnede – ingen lønforbedring skulle have indtil foråret 1977. Alligevel har hr. Svend Haugaard fra det radikale venstre, hr. Ninn-Hansen fra det konservative folkeparti og f. eks. en hr. René – jeg ved ikke, om det hedder Ren Robert Brusvang eller det hedder René – Brusvang den frimodighed at stå her på dette tings talerstol og tale om provokatører, tale om, at man skal gribe ind over for disse strejker, fordi magten skal begrænses for disse uansvarlige grupper som har etableret konflikter.

Hvem er det så, der er provokatørerne? Jeg vover den påstand, at provokatørerne i det, vi oplever indtil nu, ikke kun er hr. Svend Haugaard, for han er også en af dem, ikke kun er hr. Ninn-Hansen, han er også en af dem, for slet ikke at tale om hr. Brusvang, som i særdeleshed er en af dem. Nej, de partier, som har indgået dette augustforlig, er de virkelig ansvarlige, og det er dem, der er provokatørerne i forhold til det, der sker på arbejdsmarkedet, og som har bevirket, at regeringen nu føler sig forpligtet til at fremsætte forslag om en lovgivning af den karakter, der her er tale om.

Jeg lagde mærke til, at hr. Svend Haugaard i særdeleshed rettede sin vrede imod de strejkende og gjorde opmærksom på, at f. eks. mælkechaufførerne, for slet ikke at tale om oliechaufførerne, truede dette samfund. Ja men gjorde de nu det? Var det i virkeligheden ikke hr. Svend Haugaards parti og de øvrige forligspartier, som i realiteten truede dette samfund ved alt det, man har foretaget sig de sidste to år, indgreb i overenskomstsituationen i 1975 – det, der hed septemberforliget – for slet ikke at

[Henning Philipsen.]

tale om det, der nu hedder augustforliget i år? Efter min opfattelse er det her, provokationerne ligger. Men hvis nu hr. Svend Haugaard havde ret – og det tror jeg for så vidt han har – i den påstand, at mælkechaufførernes og oliechaufførernes indsats er af uvurderlig betydning for dette samfund, er det så rimeligt, at mælkechauffører f. eks. i Nordjylland om vinteren skal køre med 10 eller 20 t lastvogne om natten på islagte veje til en betaling af 26 kr. i timen? Så spørger jeg: er det disse mennesker, der er provokatører? Er det dem, der udsætter samfundet for risiko i forhold til den lovgivning, som hr. Svend Haugaard og andre har ansvaret for at have gennemført i dette land?

Jeg oplevede endvidere, at hr. Jens Møller for første gang her i folketingsalen erkender, at det danske arbejdsmarkedssystem er særdeles kompliceret. Hidtil har det været sådan, at hr. Jens Møller – og ikke mindst hans parti – har haft særdeles skrårige meninger om, hvordan det danske arbejdsmarkedssystem er indrettet. Nu oplever vi altså, at han erkender, at det er særdeles kompliceret. På den baggrund mener han, at det ville være rigtigt, at man er medforslagsstiller til de lovforslag, der ligger her. Jeg synes, det skal siges, så det ikke kan misforstås: det, hr. Jens Møller – og for den sags skyld også regeringen og socialdemokratiet – er medvirkende til, er en ukristelig alliance imellem arbejdsgivere og staten, noget, som simpelt hen burde være utænkeligt i det Herrens år 1976.

Hvad er der så tilbage, når vi efterhånden er kommet igennem denne aften? Det, der er tilbage, er, at folk på arbejdspladserne nu synes, det er for meget, man har budt dem indtil nu. Nu siger arbejdspladsernes folk nej, nu kan det være nok – og man har advaret jer, derom skal man ikke være i tvivl.

Lad mig så sige til de ordførere, som i løbet af denne aften har prøvet på at fortælle os, hvor uansvarligt disse strejkende chauffører, eller andre arbejdere for den sags skyld, optræder: tror man virkelig, at man ved hjælp af en lovgivning som denne vil være i stand til at bære strejkende chauffører op i bilerne og bede dem om at køre? Tror man virkelig, at man på den måde kan forhindre arbejdere på arbejdspladserne i at aktionere, når det er således, at de føler deres rettigheder trådt for nær?

Man har sået vind, og nu høster man stor-

men. Intet af det, man nu forsøger på at gennemføre, kan tvinge folk, når de føler sig trådt for nær, som de gør det med de seneste fire års indgreb over for den jævne befolkning og dens rettigheder. Man kan ikke – og det vil man i hvert fald erfare – man kan ganske enkelt ikke rydde disse vanskeligheder bort ved hjælp af en lovgivning, der skal kunne sætte disse mennesker til vægs. Man vil opleve, at stormen bliver endnu stærkere, hvis dette her fortsætter.

Jørgen Jensen (DKP):

Må jeg først og fremmest sige til hr. Hilmar Baunsgaard, som udtaler, at formandsinitiativet er uansvarligt og ikke tager hensyn til landets økonomiske situation, at på det møde, der blev afholdt i weekenden, og som jo er blevet refereret nogle gange heroppefra på en forkert måde, var der adskillige, der talte om de mange arbejdsløse og ønskede en forbedring af deres vilkår, og som også om den økonomiske situation sagde, at det var nødvendigt at gribe ind over for den spekulation, som lå i stigningen på jord og fast ejendom. Jo, man vil såmænd godt i formandsinitiativet tage hensyn både til krisen og til landets økonomiske situation, men man er ikke helt enig med hr. Hilmar Baunsgaard og andre om de midler, som skal bruges.

Må jeg så sige til hr. Brusvang, som talte om vilde strejker: hvad er det for strejker, der har været i gang? Det er mennesker, som man på grund af en vedtagelse her i folketinget har tvunget til at arbejde for en løn på mellem 25 kr. og 30 kr. Det er mennesker, som har taget en afstemning, hvor et stort flertal har besluttet, at det nu var nødvendigt at gå i aktion for at få lønforhøjelser. Det er det, man kalder for vilde strejker. Det har også været aktioner, som er sluttet, når flertallet har ønsket, at de skulle slutte. Derfor er det ikke vilde strejker, men ganske bevidste handlinger provokeret herinde i folketinget.

Det forslag, som er til behandling her, hedder stop for pris-, husleje- og indkomststigninger. Men når man kommer til kap. 3, § 11, er det alene ugyldegheden af visse lønftaler, der tales om. Derfor vil jeg gerne spørge: hvis og når den produktivitetsstigning, som finder sted, ikke omsættes i lønforhøjelser, hvem er det så egentlig, der får en forøget indtægt? Og hvad vil man gøre ved denne forøgede indtægt?

[Jørgen Jensen.]

Jeg vil også godt understrege, at det forslag alene vil ramme de dårligst stillede, de lavest-lønnede inden for normallønsområdet. Der har været talt meget om Falck-redderne, og man har sagt, de har ødelagt dette lands økonomiske situation, truet demokratiet og meget andet. En række kommunalpolitikere har følt sig kaldet til at sige, at så må det offentlige overtage redningstjenesten. Nu skal de jo bare være forsigtige med 'den slags udtalelser. Det kan jo blive dyrere, og jeg vil også understrege, at redningsmateriel, uanset hvem der ejer det, også skal repareres af mekanikere. Det er bare sådan en henstilling: at man erindrer sig dette. Men hos Falck har man både et minimalløns- og et normallønsområde, og selv om redderne får den lønforhøjelse, som de havde fået løfte om, vil de fortsat være 125 kr. bagefter om måneden i forhold til den lønstigning, som minimallønsområdet har haft inden for Falck. Det er kendsgerningerne, som burde have været trukket frem, og derfor er det groft, at man her kommer og siger, at det er disse mennesker, der har truet og provokeret.

Hr. Kjeld Olesen talte om, at nu var tavlen visket ren, og derfor kunne man gå i gang med et nyt forslag. Det er muligt, at man kan viske tavlen ren, hvis der er skrevet med kridt, men man kan ikke vaske socialdemokratiet og regeringen ren for medansvaret for at ville gå med til et lovforslag, som betød, at man ville kriminalisere arbejdskampe, som man selv havde provokeret.

Jeg er glad for, at hr. Auken ryster på hovedet, men det ville være rart at få at vide, hvilket medansvar socialdemokratiet og regeringen har for det lovudkast, som hed lov om ændring af lov nr. 48 af 11. marts 1975, og hvor der stod: såfremt et krav om højere løn, der støttes ved iværksættelse af kollektive kampskridt, som arbejdsretten har kendt overenskomststridige, fører til, at der indtil udløbet af den i stk. 1 nævnte periode indgås aftaler om højere løn, er denne aftale ugyldig. Indgås en aftale som nævnt i stk. 2, straffes den arbejdsgiver, som er part i aftalen, og de lønmodtagere, der efter arbejdsrettens kendelse har deltaget i de kollektive kampskridt, med bøde.

Det var det, man var enige om mellem augustforligets partier, og derfor vil det være vanskeligt for det parti, som kalder sig et arbejderparti, at vaske dette rent.

Kendsgerningen er, at når der rejses lønkrav og var aktioner, er det, som hr. Hilmar Baunsgaard var inde på det, dette folketing, der har ansvaret for det med det indgreb, som man foretog i 1975. De prisstigninger, der har været siden, de huslejeforhøjelser, der har været siden, og de afgifter, som man har vedtaget i forbindelse med augustforliget, dem afskaffer man jo ikke med det lovforslag, der ligger her. Over for de normallønnede, som man tvang i arbejde uden at have rettet op på deres lønninger i 1975, gjorde man oven i købet det, at man i augustforliget sagde: det, I ikke fik i 1975, der får I heller ikke nu, når der skal forhandles overenskomster. Den 2. pct.s ramme, man fastsatte, umuliggør en løsning af de lavtlønnedes problemer. Det var årsagen til, at de følte, at de nu måtte aktionere. Derfor stillede de lønkrav, og det var arbejdsgivernes nej, deres nægtelse af at gå med til forhandlinger, som nødvendiggjorde, at de også gik i aktion.

Der er flere, der har spurgt, hvad formandsinitiativets målsætning er. Jeg kan oplyse, at efter mit kendskab til det er målsætningen at sikre, at de overenskomstkra, som er født ude på arbejdspladserne, bliver gennemført. Man formulerer ikke selv krav – det er ikke rigtigt – men de krav, der er født ude på arbejdspladserne, og som er formuleret i fagforeningerne, vil man sikre bliver gennemført. Men det er rigtigt, at hvis de skal gennemføres, så er det nødvendigt at sprænge augustforliget.

Jeg vil også godt understrege, hvordan situationen havde været i dag, hvis arbejderklassen havde affundet sig med augustforliget. Der havde været stille og roligt, indtil vi kom til den 1. marts, hvor man havde tiltænkt den en overenskomst, som ikke løste de økonomiske problemer, og som gav Arbejdsgiverforeningen mulighed for at slutte på nul. Hvis man havde været stille og rolig, så havde det betydet tilbagelag for arbejderklassen. Den uro, der har været indtil nu, og som slet ikke er det maksimale af, hvad man kan komme ud for, har betydet, at augustforliget hænger i en meget tynd tråd, at det økonomiske grundlag er smuldret væk, og at forligspartierne har været nødsaget til dag efter dag og nat efter nat at finde formuleringer, som de mener kan narre arbejderklassen. Det prisstop og det huslejestop, som man her taler om, vil ikke være det middel, som forhindrer, at arbejderklassen sikrer sig ved at træde op imod det anslag, man her ret-

[Jørgen Jensen.]

ter imod både deres overenskomster og deres ret til at have indflydelse på egen arbejdssituation.

Hr. Ninn-Hansen taler om ulovligheder. Nu er der jo normalt tale om overenskomststridige handlinger, og det er da også en kendsgerning, at den arbejdsret, vi har, idømmer bod, fordi man bryder en overenskomst. Skulle hr. Ninn-Hansens tale forstås sådan – og udtalte hr. Ninn-Hansen sig også på forligspartiets vegne, når han talte om ulovligheder? – at man her har vedtaget en lov og ikke en overenskomst? Så vil jeg da godt sige, at det, som arbejdspladserne i dag må arbejde under, er en overenskomst, som de ikke selv har stemt om, det er ikke en aftale, de har accepteret. Derfor er der ikke tale om, som hr. Kjeld Olesen sagde, at nogle vil holde aftaler, for det gør man ikke fra socialdemokratiets side. De, der i dag går i aktion, bryder ikke en aftale, for de er blevet påtvunget det. Det er måske rigtigt, hvad hr. Ninn-Hansen sagde: dette er en lov, I har påtvunget arbejderklassen, og derfor er det også nødvendigt, at den aktionerer.

Jeg vil erindre om, at da man vedtog indgrebet i 1975, talte hr. Kjeld Olesen også om, at det var et princip, man brød. Man ønskede frie overenskomstforhandlinger. Ja men nu bryder man det igen, for man har forhindret frie overenskomstforhandlinger. Frie forhandlinger er ikke alene at få lov at fordele det, som en tredjepart i og for sig mener der skal fordeles. Frie forhandlinger er også fri ret til selv at formulere de krav, der skal forhandles. Det har man grebet ind i ved denne 2 pct.s grænse. Dermed har man umuliggjort frie forhandlinger. Dermed har man umuliggjort en løsning af den kommende overenskomstsituation.

Ole Olsen (SF):

Det er jo altid rart at kunne begynde med at sige noget pænt, og jeg vil da gerne komplimentere socialdemokratiet med, at det ikke røg på den limpind med at kriminalisere. Det, vi har fået her, kan såmænd være slemt nok. Disse pæne ord er nok også det eneste pæne, jeg vil sige – omtrent.

Det forekommer mig, at jeg mange gange her i salen har hørt socialdemokrater og også borgerlige sige, at man ikke år ud og år ind kan køre med nogle stive prisstop. Der opstår forvriddinger i prisstrukturen. Det er, ligesom om man har glemt at bruge hovedet, når

det drejer sig om arbejdskraften, der som bekendt i dette samfund er en vare, som man kan sælge, og den eneste vare, man har at sælge. Der er udsigt til, at man bliver ved og bliver ved med at forlænge overenskomster, at man uden videre fastsætter lønninger fra statens side. Her synes socialdemokratiet og regeringen ganske at glemme deres egne pæne ord om, at man ikke år ud og år ind kan låse priser fast. Det synes at gælde for priser, men det synes efter regeringens opfattelse ikke at gælde, når det er lønninger, det handler om. Man unddrager sig ganske den forpligtelse, man havde, hvis man greb ind, til også at se på, hvad der var rimeligt, til at se på, om folk virkelig kan leve for de lønninger, man fastsætter og tvinger dem til år ud og år ind at leve af.

Generelt vil jeg sige, at det jo ikke kun er lønmodtagerne, der bliver udsat for overgreb i denne forbindelse. Der er jo også en lang række erhvervsdrivende – hr. Hilmar Baunsgaard var inde på det – som man har låst fast, som regeringen ved at ophøje overenskomsterne til lov har pålagt nogle omkostningsstigninger, lønstigninger, som jeg ikke synes er store. Man har pålagt dem det, og disse erhvervsdrivende må selvfølgelig være i god tro og regne med, at de også var i stand til at dække dem ind, i hvert tilfælde til en vis grad, ved at sætte priserne i vejret. Disse forventninger skuffer man ganske nu, og man opdager så fra erhvervsside, at man er blevet snydt og bedraget fra regeringens side og fra folketingsflertallets side.

Jeg synes, det kunne være interessant i forbindelse med dette lovforslag – og der er jo desværre ingen tvivl om, at det bliver vedtaget – at forsøge at få slået fast, både her fra talerstolen, når ministeren svarer, og under udvalgsarbejdet, i hvilket omfang der egentlig er plads til lønstigninger, for det er selvfølgelig klart, at der er plads til lønstigninger. Jeg vil gerne have handelsministeren til at bekræfte, at der ikke i dette lovforslag f. eks. er noget til hinder for lønforbedringer, der grunder sig i produktivitetstigninger. Der må ikke være tvivl om, at de er ganske lovlige. Det må være et helt almindeligt princip, at de simpelt hen må være lovlige.

Det bringer mig ind på et andet problem, og det er, hvilke priser det egentlig talt er, man fastsætter. Tager man hele reparationsområdet, både på bygningssiden og alle andre steder, så er det jo sådan, at det er ganske uklart, hvil-

[Ole Olsen.]

ken pris det er, man her forsøger at maksimere. Er det prisen for den præstation, der bliver ydet – f. eks. det at sætte udstødningsrøret på en bil – der er låst fast? Eller er det alternativt den pris, som man tager pr. time af kunden, er det den, der er låst fast?

Jeg vil meget nødig høre, at det er begge dele, for så har man sat sig ud over det, at produktivitetstigninger skal kunne give anledning til lønstigninger. Det må være sådan, at hvis der sker en produktivitetstigning i et af disse erhverv, ja, så må kundetimeprisen kunne sættes i vejret i takt med produktivitetstigningen. Jeg ønsker at få handelsministerens bekræftelse her fra talerstolen på, at dette er fuldt ud lovligt.

Der bliver i § 5, stk. 3, talt om, at ved fald i råvarepriser skal varens pris nedsættes tilsvarende. Det er i reglen sådan, at en rationalisering, altså en produktivitetstigning, giver sig udtryk i, at der netop forekommer et mindre råvareforbrug. Det er et ganske typisk forløb af en sådan proces. Men det, man siger her, er åbenbart, at prisen så skal sættes ned. Hvorfor kan der ikke være plads til, at lønnen eventuelt kan sættes i vejret, hvis det faktisk beror på en produktivitetstigning? Jeg ønsker også her handelsministerens bekræftelse på, at det vil være legalt i denne situation at undlade at sætte prisen ned og forhøje lønnen i stedet for, såfremt det faldende råvareforbrug skyldes en produktivitetstigning.

Jeg vil gerne have at vide i forbindelse med § 6, hvor omfattende undtagelserne bliver. Det vil blive meget svært at få belyst i udvalget. Jeg vil også gerne have at vide, om der overhovedet er plads til dispensationsmuligheder med hensyn til arbejdslønnen. Det har altid været sådan, at der er blevet givet vældig mange dispensationer på forskellige områder. Jeg vil gerne have at vide: kan der slet ikke dispenseres med hensyn til arbejdslønstigninger? Der bliver givet dispensationer for en lang række områder. Jeg vil også gerne vide: indebærer dette, at der så automatisk er dispenseret for arbejdslønnen på disse områder? Eller skal det være sådan, at når der bliver dispenseret på et område for prisdannelsen, så medfører det altså ikke automatisk en dispensation for løndannelsen? Bestemmelsen vil antagelig komme til at omfatte hele landbruget. Landbruget bliver undtaget på grund af EF-bestemmelserne, vi kan ikke sætte prislov på landbrugsvarer. Er

landbrugets arbejdskraft så bundet af dette, eller er forhandlingen fuldstændig fri inden for landbruget? Kan man sætte lønnen i vejret, så meget det skal være?

Vi hørte hr. Ninn-Hansen stå heroppe og forklare, at hr. Pilegaard Larsen havde sagt, at det klarede erhvervet nok. Jeg synes, det er fantastisk flot af landbruget – hvis hr. Pilegaard Larsen her dækker landbruget – at stå og udtale sig på erhvervets vegne. Udtaler hr. Pilegaard Larsen sig f. eks. på Håndværksrådets vegne? Jeg nævnte det i indledningen til min tale her, og jeg vil spørge: hvor mange mestre tror man der tvunget af regeringen og folketingsflertallet er gået ind på at give taktregulering, at give anciennitetstillæg, ting, som er fuldt lovlige, men som er afskåret fra at blive indregnet i prisen? Jeg er sikker på, at det drejer sig om titusinder af virksomheder. Det mener det konservative folkeparti, der som oftest mener at varetage disse menneskers interesser, uden videre med henvisning til, hvad landbruget mener, at kunne sætte sig ud over. Jeg er sikker på, at man får en hård fremtid, næste gang man specielt skal snakke nærmere med Håndværksrådet. Det konservative folkeparti vil i denne situation opnå at lægge sig ud både med lønmodtagere og med meget betydelige erhvervskredse her i landet.

Dette er et lovforslag, som ikke er vel gennemtænkt. Jeg vil i udvalget drage masser af detaljer frem, hvor jeg mener, at lovforslaget er ganske uigennemtænkt, og som man i hvert tilfælde må lave om, såfremt der skal komme noget nogenlunde hæderligt ud af dette lovforslag.

Kaj Hansen (DKP):

Man kan ikke sige andet, end at der er kommet noget ud af dette lovforslag. Vi har fået én lykkelig mand i forsamlingen. Den mest lykkelige var hr. Lembourn. Han var så lykkelig over, at der ikke var blevet valg. Det kan man godt forstå. Der var også en mand, der var meget lykkelig over, at han ingen skjorte havde. Og her har vi så en lykkelig mand, som ikke har noget parti. Det er i og for sig meget karakteristisk for de kræfter, som regeringen i den sidste ende må støtte sig på for om muligt at få gennemført et sådant lovforslag.

Vi hørte også hr. Jens Møller – ja, jeg citerer, for det er et udtryk, jeg ikke selv bryder mig om – sige, at det, man skulle lave, skulle være hen over midten i dansk politik. Men hen

[Kaj Hansen.]

over midten i dansk politik er jo i praksis blevet hen over arbejderne, hårdt og brutalt, indgreb i deres rettigheder på forskellige områder.

Mit partis ordfører, hr. Knud Jespersen, har bedømt dette forslag i dets helhed, og min kollega hr. Jørgen Jensen har specielt behandlet det afsnit, der drejer sig om lønstoppet. Jeg skal knytte et par bemærkninger til de to andre dele af forslaget, dem, der vedrører prisstop og huslejestop. Prisstop og huslejestop lyder faktisk godt, og det får i hvert fald én til at sætte næsen op efter, at her har man da fundet en god betegnelse, men der burde dække sig noget mere under den end det, vi har set i dette lovforslag.

Handelsministeren sagde, at det ikke var et fuldt prisstop, det var et delvist prisstop, fordi man kunne indregne udefra kommende stigninger og den slags ting. Det er jeg enig i. Men det betyder også, at så er der ingen grund til at slutte dette prisstop om 3 måneder, for når man kan indregne udefra kommende prisstigninger, hvorfor skal det så slutte sidst i februar? Et prisstop, der kun gælder for 3 måneder i forbindelse med et forslag, der i hovedsagen drejer sig om lønstop, kan i virkeligheden kun være foreslået for at give indtryk af, at man faktisk vil bremse prisstigningerne her i landet, og det vil man jo ikke. Man vil kun holde dem tilbage i 3 måneder, og så skal der fuldt blus på lampen igen.

Se, det er monopoltilsynet, der skal kontrollere. Så vil jeg gerne spørge handelsministeren, om det ikke er rigtigt, at vi har, så vidt jeg er orienteret, 21 prisinspektører. De får jo noget at gøre, tør det antydes. Jeg vil også godt spørge, om handelsministeren vil femdoble eller tidoble dette antal prisinspektører. Af det svar, vi får fra handelsministeren, kan vi så tydeligt læse, hvor meget alvor han selv lægger i et forslag om prisstop.

Så er der huslejestopet. Det lyder jo også godt. Der er faktisk kommet mange krav om huslejestop, men det er jo sådan, at så er huslejeforhøjelserne stort set fuldt gennemført i første omgang i private udlejningsejendomme. Får de nogen glæde af dette såkaldte huslejestop i 3 måneder? Hvordan er det med de lejere, der bor i det almennyttige boligbyggeri? Ja, dér vil man udskyde huslejeforhøjelser i 3 måneder, og alle ved, at når de 3 måneder er gået, og eftersom der ikke er vedtaget noget

andet herinde i folketinget, så får man huslejestigninger, der for driftsomkostningernes vedkommende drejer sig om 2.000–5.000 kr., og med hensyn til aftrapning af rentesikring i højrentebyggerierne får man, som jeg har sagt herinde, huslejestigninger – og det kan dokumenteres – på 25.000 kr. i alt i den periode, hvor aftrapningen foregår. Det er der altså ikke taget stilling til. Man har sådan ligesom villet udskyde problemerne i 3 måneder.

Er det virkelig genialt af handelsministeren og regeringen og andre, som har lagt hjerte i – jeg ved ikke, hvor meget hjerte der er i, men så i hvert fald, må man formode, noget hjerte – at man nu lægger op til en kæmpe politisk konflikt på alle leder og kanter om 3 måneder: et huslejestop, der udløber, et prisstop, der udløber, og en indkomstramme på 2 pct., der skal træde i kraft? Er regeringen og dens forligspartier overhovedet i stand til at tænke mere end 3 måneder frem i tiden? Det tyder i hvert fald dette lovforslag ikke på.

Hvis man skulle sige noget godt, ikke om lovforslaget, men om årsagerne til, at der overhovedet i denne buket af lovforslag er kommet noget, der hedder huslejestop, hvad er så det? Det er de talrige protester, der er kommet fra lejerne, de utallige møder, der har været om huslejeforhøjelserne, de mange aktioner, der er sat i gang rundt omkring imod fortsatte huslejestigninger. Når man – og jeg vil gerne sige: på skrømt – tager et huslejestop op og kæder det ind i dette lovforslag, så er det dels på grund af en dårlig samvittighed over for disse lejere, dels for faktisk ligesom at prøve på at sige til disse lejere, at vi ikke har været helt uimodtagelige for de mange protester, der er kommet fra lejerfronten.

Hvordan skal man så vurdere det? Det kan jeg ikke vurdere på anden måde, end at man så må sige til Danmarks titusinder og hundredtusinder af lejere: man har i kraft af alle disse protester og i kraft af, at man skulle have et lønstop til at glide ned, kædet et 3 måneders huslejestop ind. Nu må det blive alle lejerne ude over det ganske land, der sætter kræfterne ind på, at dette huslejestop ikke kommer til at gælde i 3 måneder, men langt frem i tiden. Jeg er meget vel klar over, at det vil kræve en følgelovgivning, men vi skal også gerne anvise, hvorledes en sådan følgelovgivning skal se ud.

Det, man så i virkeligheden får ud af dette, er, at om 3 måneder, ja, måske om kun 2 må-

[Kaj Hansen.]

neder, skal man til at redde dette land for, er det femte gang. Det er, ligesom om intervallerne bliver kortere og kortere, og derfor kan vi forudse, at vi i løbet af en 2-3 måneder er i den situation, at alle disse kræfter bryder løs fra alle leder og kanter. Og så tror jeg, at regeringen, hvis den fortsat vil have lydhørhed i befolkningen, hvis den fortsat vil blive troet af fagbevægelsen, bliver nødt til at sadle om, så bliver den nødt til at bygge sin støtte på andre kræfter end dem, vi har set komme til udtryk i dette forlig.

Glensgård (FP):

Regeringen magter ikke at klare den nuværende situation. Vi så det senest i forbindelse med augustforliget, som pålagde skatter på 4,6 mia kr. Skatter på hvad? Ja, i den sidste ende skatter direkte på produktion. Under alle omstændigheder var hovedparten af disse skatter en afgift på dagligvarer, som den mand, der står i produktionen, skal have. Det var afgift på kaffe, det var afgift på sukker, det var afgift på øl og tobak, det var afgift på brændstof til bilen, ja, det var også afgift på knallerten. Når sådanne skatter gennemføres uden samtidige skattelettelser, så rammer et sådant forlig hårdt.

Formanden:

Undskyld, der er uro i sidelokalet, alt for megen uro.

Glensgård (FP):

Augustforliget ramte den danske lønmodtager hårdt. Havde man i stedet for sagt, at den danske lønmodtager skulle have en reallønsmæssig fremgang uden omkostningsstigning for erhvervslivet, ja, så ville man samtidig kunne komme og sige, at man ønskede at gennemføre andre finanspolitiske stramninger, men det skete ikke.

Nu sker der altså det, at man med det nye forlig, der bliver lagt på bordet, siger, at fortjenesten inden for dansk erhvervsliv nu skal bremses, den fortjeneste, som i forvejen er alt, alt for lille. Erhvervslivet har behov for en omkostningsdæmpning, det har ikke behov for stop for avancestigninger. Der er ikke noget formål med at lave dette avancementstop, fordi den fortjeneste, der er af den investerede kapital i erhvervslivet, langt fra står mål med det arbejde, der ligger bag. Erhvervslivet skulle derimod

have mulighed for øgede avancer. Det ville være en sikker vej til øget produktion gennem flere arbejdspladser. Men hvad sker? Er der enkelte erhvervsdrivende tilbage, der vil investere i nye arbejdspladser, ja, så vil disse arbejdspladser ikke blive besat, fordi en produktionsomkostningstime i erhvervslivet er alt for dyr på grund af den enorme produktionsafgift, som indkomstskatten udgør. Indkomstskat er nemlig en produktionsafgift.

Tog man derimod fat om nældens rod, som fremskridtspartiet gjorde med det forslag, vi fremsatte i 1974 vedrørende den offentlige sektors lønføring, så ville vi have undgået de problemer, vi havde i sidste uge. Hvad skete der? Ja, med augustforliget skete der det, at oliechaufføren med de 25-26 kr. i timen blev ramt lige så hårdt som chaufføren, der arbejder inden for HT, men som ligger på en 38-40 kr. i timen. Den chauffør, som altså ligger og kører tankbil til 25-26 kr. i timen, ville markere, at han ikke længere ville finde sig i at blive belastet af de enorme afgifter, som regeringen havde lagt i augustforliget. Han aktionerede, fordi han ikke ville finde sig i, at den offentligt ansatte chauffør skulle ligge så meget højere end han. Vi ser bare sådan en ting som de overenskomstansatte chauffører, der kører for kontraktvognmændene inden for Hovedstadsområdets Trafikselskab. De ligger 6-8 kr. lavere i timen end den chauffør, der er direkte

Formanden:

Jeg advarer mod hemmelige forhandlinger i sidelokalet. Her kan vi praktisk taget ikke høre andet.

Glensgård (FP):

Den chauffør, som kører inden for HT, ligger altså disse næsten 10 kr. højere i timen. Den overenskomstansatte chauffør, altså den mand, der kører for den kontraktansatte vognmand, bliver ramt betydelig hårdere end den chauffør, der er ansat af det offentlige. Så skete eksplosionen. De brandmænd, der var ansat hos Falck, ville ikke længere finde sig i, at de brandmænd, der er ansat i den offentlige sektor, lå så meget højere.

Fremskridtspartiet har gang på gang advaret mod denne lønføring i den offentlige sektor, men da vi fremsatte vores forslag om en parlamentarisk kommission vedrørende disse

[Glensgård.]

enorme problemer, blev det bare fejlet bort. Der var intet problem, sagde man. Der var ingen lønføring. Nu må man dog erkende, at måske endog på det laveste område inden for LO-området er der en enorm lønføring i den offentlige sektor. Man har altså ikke taget hensyn til de advarsler, som fremskridtspartiet har givet. Det er beklageligt, men vi må advare regeringen én gang mere. Hvis ikke man snart får øjnene op for, at den danske lønmodtager ikke vil acceptere, at den offentlige sektor er så lønførende, ja, så vil der ske det, at uanset hvor megen lovgivning man møder op med fra regeringen, så vil den danske lønmodtager ikke acceptere at blive trådt på i forhold til den mand, der er ansat i den offentlige sektor.

Vi sagde, dengang vi diskuterede forslaget om den parlamentariske kommission, at det var nødvendigt at sikre, at den del af befolkningen, der skaber samfundets værdier, i det mindste ikke stilles ringere end de, der er ansat i den offentlige sektor. Vi mener ikke, det i det lange løb kan accepteres, at der skal tages fra den produktive sektor og gives til den offentlige sektor. Men det er nu set igennem mange år, at den vej, som socialdemokratiet har lagt op til, er at hæve lønnen i den offentlige sektor og så fuldstændig se bort fra, hvordan det går i den private sektor. Nu er der sket det, at lønmodtagerne i den private sektor ikke længere vil acceptere en sådan holdning fra regeringens side. Man advarer regeringen. Nogle har gjort det igennem overenskomststridige arbejdsnedlæggelser, andre gør det i skrift og tale, men regeringen sidder det overhørig. Nu møder man op med et løn- og prisstop, og jeg tror desværre ikke, at det endnu er gået op for regeringen, at regeringen i denne sag heller ikke taler den danske lønmodtagers interesser.

Handelsministeren (Per Hækkerup):

Jeg skal på dette fremskredne tidspunkt ikke gøre nogen særlige bemærkninger til de generelle indlæg, der har været omkring spørgsmålene.

Der har derudover været berørt en række enkeltspørgsmål, som jeg vil finde bedst egnede til drøftelse og besvarelse i udvalget og under udvalgsarbejdet. Det gælder de fleste af de spørgsmål, der har været rejst, og jeg håber, at vi under udvalgsarbejdet vil være i stand til at finde løsninger, som i det omfang, hvori det

overhovedet er muligt, kan tilfredsstille de rimelige hensyn, der måtte kunne ligge bag ved i hvert fald nogle af spørgsmålene.

Jeg tror, det er mere vigtigt, at vi nu hurtigst muligt kommer i gang med udvalgsarbejdet, og vil derfor henholde mig til, at vi tager drøftelsen i udvalgene; og det, der måtte restere efter udvalgsarbejdet, kan vi drøfte ved anden og tredje behandling.

Statsministeren (Anker Jørgensen):

Hr. Ninn-Hansen har stillet et spørgsmål direkte til mig, som jeg naturligvis bør besvare. Spørgsmålet lød, om regeringen vil undersøge mulighederne for at tilvejebringe det fornødne beredskab, som kan sikre, at forsyningerne kommer frem, hvis og når der måtte være en ulovlig konflikt, som på den ene eller den anden måde kan ramme uskyldige mennesker.

Jeg kan love hr. Ninn-Hansen og andre, som ganske naturligt er optaget af dette spørgsmål, at regeringen er indstillet på at undersøge hele dette spørgsmål. Regeringen er også indstillet på at drøfte dette spørgsmål bl. a. med de fem forligspartier, for også i den kreds har denne sag jo tidligere været drøftet.

Hermed sluttede forhandlingen.

Lovforslagets overgang til anden behandling vedtoges uden afstemning.

Formanden:

Jeg foreslår, at lovforslaget henvises til erhvervsudvalget. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Der er ikke mere på dagsordenen.

Boligudvalget har afgivet betænkning over forslag til lov om ændring af lov om boligsikring. (Lovf. nr. L 68). Eksemplarer vil blive omdelt.

Medlem af folketinget *Edele Kruchow* har meddelt mig, at hun på grund af midlertidig udsendelse i offentligt hverv ikke vil kunne give møde i tinget i mindst 7 dage, hvorfor hun anmoder om orlov fra og med den 3. december samt om, at stedfortræderen må blive indkaldt.

Der er foretaget ændringer i følgende udvalg:

[Formanden.]

Erhvervsudvalget (2/12 76):

Udtræder: Lysholt Hansen

Nyt medlem: Kjeld Olesen

Udtræder: Birte Weiss

Ny stedf.: Arnfast

Udtræder: Poul Dam

Ny stedf.: Gert Petersen

Udtræder: Holmberg

Nyt medlem: Christophersen

Udtræder: Lennart Larson

Nyt medlem: Enggaard

Folketingets næste møde afholdes i morgen, fredag den 3. december, kl. 11 med følgende dagsorden:

- 1) *Spørgsmål om meddelelse af orlov til og indkaldelse af stedfortræderen for folketingsmedlem Edele Kruchow.*
- 2) *Indstilling fra udvalget til valgs prøvelse.*
- 3) *Tredje behandling af:*
Forslag til lov om ændring af lov om rets-
afgifter.
- 4) *Tredje behandling af:*
Forslag til lov om ændring af lov om Dan-
marks journalisthøjskole og institut for
presseforskning.
- 5) *Anden behandling af:*
Forslag til lov om ændring af lov om brand-
sikring af ældre beboelsesbygninger m. v.
(Boligtilsynets beslutninger).

- 6) *Første behandling af:*
Forslag til lov om kirkeskole [af Burgdorf
m. fl.].
- 7) *Første behandling af:*
Forslag til folketingsbeslutning om menig-
hedsråds adgang til selvstændigt at af-
holde udgifter til kirkelige formål [af
John Haaber m. fl.].
- 8) *Første behandling af:*
Forslag til lov om ændring af lov for Grøn-
land om salg og servering af stærke drikke.
- 9) *Første behandling af:*
Forslag til lov for Grønland om restaura-
tionsafgift af øl.
- 10) *Første behandling af:*
Forslag til lov om ændring af lov om søtrans-
port af gods til Grønland.
- 11) *Første behandling af:*
Forslag til lov om ændring af lov for Grøn-
land om erhvervmæssigt fiskeri, fangst
og jagt.
- 12) *Eventuelt: anden behandling af:*
Forslag til lov om stop for pris-, husleje- og
indkomststigninger.

Mødet hævet kl. 23.32.
